

TÖUSEV NOORUS

Nr. 8 * 1938
AUGUST

11209

Partu Uikrooli
Kasematkokoju
T a p t u

G
M
E
R
6

Tulge

27.-30.
augustini.

TARTU NÄITUSELE

Kasutage huvironge ja sõidusoodustusi.

Ühistegelik Kindlustusselts

»EESTI«

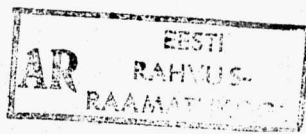
ASUTATUD 1907. A.

Suurim rahvuslik kindlustusettevõtte kodumaal

Põhikapital Kr. 135.000.—

Tasutud kahjusid üle Kr. 3.000.000.—

Valitsus: Tartus, Suurturg nr. 3.

TÕUS EV NOORUS

Nr. 8. 1938

Biblioteek
Universitaaris
Tartuensis

ÕLLUTOOKOJA VALJAANNE

II AASTAKÄIK

Hinge revisjon.

On väikesi ja on suuri mõtteid. On niisuguseid, mis viivad ilusatele ja suurtele tegudele, aga ka niisuguseid, mis laostavad ja viivad mäest alla.

Isiku maailmavaade koosneb kahte laadi mõtete kogust. Üks osa sisaldab hinnangut ja seisukohavõttu kõigile neile olukordadele ja asjaoludele, mis inimest ümbritsevad. Teine osa sisaldab mõtteid ning soove selle kohta, kuidas õige elu peaks olema. On maailmavaateid, mis kihutavad terveid rahvaid ülesehitavale tööle ja edasipüüele ning karastavad inimesi eluvõitluses. Aga on ka seesuguseid vaateid, mis nõrgestavad inimese iselõomu ja tahet ning mürgistavad rahva elu. Maailmavaade on see sõiduk, milles hulgad ja üksikud lähevad läbi elu: ühed maanteekraavi ja sohu, kus pole kindlat põhja jalge all, teised laiale ja avarale teele, parema tuleviku poole.

Eesti rahva hinge on imbunud palju ekslikke ning vale-vaateid, mis meie rahvast nõrgestavad. Neid vaateid ei ole eestlased ise loonud ega välja mõtelnud, vaid võõrad on neid õpetanud. Need ei ole eesti vaated, vaid võõrad vaated eesti südames. Sest meie tuleme võõrast riigist ja võõraste võimu alt ja ei ole veel jõudnud end vabaks teha võõrastest hilpudest, et ehtida end eesti oma riietega.

Võõrad on meid kaua valitsenud. Neile oli tähtis, et eesti rahva südames väheneks üksmeel ja kokkuhoid. Nemad keelasid omal ajal eestlastele minna ühest vallast teise. Nemad kasvatasid vaenu valla ja valla vahele, kihelkonna ja kihelkonna vahele, et eestlased ei saaks ühendatud jõul vastu hakata. See on vanade roomlaste võte, kes valitsesid ja rõhusid paljusid teisi rahvaid põhimõtte najal: jaota ja valitse, jaota rahvas kildkondadesse, aja nad omavahel riidu, siis on kergem olla nende üle peremees. 1917. aastal, kui Venes puhkes revolutsioon, tulid sakslased arvamisele, et enamline maailmavaade võiks vene rahvast nõrgestada. Nad kutsusid Lenini, kes elas Šveitsis, panid ta plombeeritud vagunisse ja viisid läbi Saksamaa Skandinaaviasse, kust Lenin pääses Venemaale. Nõnda aitas Saksamaa kaasa enamluse võimule pääsemiseks Venemaal — oma vaenlase maal. Meie asi ei ole seda arvustada, mis vaadete alusel vene rahvas oma riiki korraldab, sest ka meie ise ei taha, et võõrad tuleksid neid mõtteid arvustama, mis eesti elu määravad. Meile on aga äärmiselt tähtis teada, et riigid ei võitle üksteise vastu mitte ainult granaatide ega kuulidega, vaid ka nende vaadete levitamisega, mida nad arvavad oma vaenlasele kahju tegevat. Eesti elus on tihti olnud puudus üksmee-

Perenaine põllul.

Ta nagu oleks maailma jaoks selle
liig habras ja hõrk.
Tuul sasib ta juukseid, lehvitab põlle;
reha käen liig tugev, käsi taas liig nõrk.

Näib kõnnak ta küpseva tütarlapse,
leeristpääsnu vast.
Varju peidet kui aastad, oli ise mil küpse
kandma valuden ilmale kaht last.

Pausiks ahtaks kaarele istub maha.
Päike paistab, — ei:
kuu nagu helendav hõberaha
läigib kohal vaikiva Jenissei...

Paindub keha kaarele rütmina kaasa,
raske hernes ja kaer.
Kael paljas ta päikesen heleroosa
ja hääli ta uljas kui lapsenaer.

Sinna kuhugi kaugelt jäi taiga,
jäid kodu ja kool.
Sai omaks kaasa uue kodupaiga, —
murest, vaevast, rõõmust, hoolest, õnnest
pool.

ROOPI HALLIMÄE.

lest. Sellest on palju kahju tulnud. Meil on nii mõnigi asi jäänud tegemata, mida oleksime võinud teha üksmeeles olles. Meie aga raiskasime jõudu omavahelises näaklemises. Need võõrad vaated, mis meid ei lase oma jõudu koondada, peame meie oma südamest ja hingest välja rookima. Meie teame oma rahva minevikust, et suuri tegusid tegi eesti rahvas siis, kui ta kokku hoidis. Seepärast on maanoorte liikumise kui uut ja paremat Eestit ülesehitava voolu siht: üksmeelt kasvatada eesti rahva keskel.

Teine kahjulik vaade meie rahva hingel on ekslik arusaamine tööst. Kõik mis eesti rahval on, on ta saanud töö läbi. Eestlased teevad ka praegu väga palju tööd, sest nad on töökas ja väga usin rahvas. Aga paljud eestlased arvavad, et see inimene, kes ei tööta, on parem, kõrgem ja tähtsam kui on tööinimene. Mõisnik ei teinud tööd, tema oli härra, kõrgem seisus, eesti tööinimene seisis sel ajal madalal. Sellest ajast on tekkinud arvamine meie rahva hinge, et tööinimene on alamt

sorti inimene. Paljud vanemad teevad rasket tööd selleks, et nende lapsed võiksid läbi saada ilma tööta. Aga meie oleme ka näinud, kuidas niisugused lapsed lähevad raisku, sest töö karastab ja õilistab inimest.

Maanoorte liikumine tahab Eesti elus maksma panna uue vaate töö peale. Ülesehitav töö on see, mis inimest loomast lahutab. Töö on ainuke abinõu, mis eesti rahvast edasi viib ja mis võib teha eesti riigi suureks ja tugevaks. Kes töö vastu räägib, see räägib eesti rahva ja riigi vastu. Maanoored on eesti rahva innukas eelvägi, kes tahab viia töö ja tööinimese suure ausse. Mitte ainult sõnades, vaid ka tegudes. Maanoored tahavad luua vaimustust töö vastu ja uut ning siirast usku sellesse rõõmu, mida töö inimesele annab. Maanoored tahavad toime panna eesti rahva hinge revisjoni, et säält kaoksid kõik need võõrad vaated, mis on kahjulikud Eesti edule ning nõrgestavad eesti rahva keha ning hinge jõude ning asemele panna uued, eesti omad vaated.

Ignas Tõrmaküla.

Maantee kutsub...

Päike kõrvetab pilvitust taevast. Tolm, mille on üles keerutanud suure palgikoorma-ga sõitev veoauto, satub suhu ja silma. Sõtkudes jalgratast tunnen, kuid hakkab leemendamata nähk särgi all. Mäkke sõites tõrgub ratas liivas. Lükkan „sõbra“ kraavi ja pean aru. Taskuraamatus tuttavad nimed. Tavis üles otsida mõned lähemad kaasnoored, et vaadata, mida nad teevad ja kuidas elavad. Ent ümbrus on võõras, talud laiailpillatult siin-süäl. Seisatan nõutult endist kõrtsihoonet meenutava ehituse ees, kus nüüd on „talurahvakauplus“. Poe uksest väljub kehakas perenaine, kaenlas mingi ajalehepaberisse mässitud pakk.

„Proua, kas võite öelda, kus on siin Lepametsa küla?“ küsin. „Misä? Ah Lepmetsa või? Eks ta ikka siin ole jah.“ Ja siis järgneb pikem seletus: Mingu ma suurelt teelt, kus seisame, otse alla väiksemale teele ja lasku siis julgesti 4—5 kilomeetrit sõitu. Küll ta süäl siis on. Teengi lahke perenaise õpetuse järele. Sõitnud paar-kolm kilomeetrit, peatan vastutuleva vanapoolse perenaise: „Kas Lepametsa küla?“ „Kuda? Ah Lepametsa. Kas siin mõne Lepametsa! Hull pime oma teeküsimisega. Või mind vanainimest narrimas, mis?!“ Julgen vahele poetada, et — juhataati. „Ah juhataati; — no kes see sihuke tohman oli, et võõrast inimest välesti juhatas?“ Järgneb terve sõimurahe eelmise teejuhi adressil. Lõpuks kuulen, et mul tuleb tagasi sõita suurele teele, süält paar kilomeetrit, kuni Tabala asunduseni, ja siis väikest teed paremale. Sõidangi, ja olen varsti Tabala asunduses. Küsin tütarlapselt kes rehitseb tee ääres aias. „Olete mööda sõitnud,“ vastatakse. „Sõitke tagasi poe juure, süält lähed tee kohe maja nurgalt paremale.“ Tähdendan vahele, et olen seda teed juba mitu korda sõitnud. Aga tragi tüdruk on endas kindel, ja ma sõidan veel kord tuldu teed tagasi. Poe juures leiangi roopliku külavahetee, kust jõuan Lepametsa. Esimese talu juures parandab peremees väravat. Annan jõudu. „Elab siin kusagil Evald Viirsaar?“ „Kes? Ah Evald või? Jah, eks ta siin ikka elagi jah. No mis siis oli?“ „Tahaks veidi rääkida.“ — „Mis rääkida?“ Ah agent olete või? Ei meil pole vaja ühtigi

teite jalgratast ega raadioaparaati; — minge aga minge jah rahuga edasi!“

Annab pikalt seletada, ennekui lastakse ratas aia üürde lükata ja õue astuda. Vankrikuuri alt ilmubki otsitav. Oleks nagu tublisti pikemaks sirgunud, nägu ja kael saanud rohkesti päikest, küepigistus on tugev ja mehine. Jalutame aias, kus on peenraid kõögivilja võistluskasvatusena. On tehtud päris tublisti tööd. Kõögiviljad sirgete ridadena peenardel, vahedesse pandud korralikud plakatid liigi- ja sordinimetusega. Istume viivuks murule vestlema. Püüan teada saada, kuidas edeneb ja kuidas on meeoleu üldiselt. Jutukaaslane läheb elavamaks:

„On ju õige, et oleme teinud tublisti tööd, aga süiski tundub, nagu oleks ikka midagi puudu. Ei saa endasse kuidagi sisendada seda õiget töömeeleolu ega tõsist loomisrõõmu. Võime olla küll tublid kasvatama kapsaid või kanu võistluse ja auhindade pärast, aga ega see pole ikka see õige!“ Tähdendan vahele, et asi seegi ja pole ju võimalik korda saata midagi jalustrabavat ega panna kedagi käima, jalad ülespidi. Kaaslane jätkab:

„Kuiigi räägime ilusaid sõnu maaelu kasuks, võib meil ikkagi olla see teadmine, et mujal on parem ja võime sellegipärast piiluda teise silmaga linna poole. Meile tungib küll ka linn oma ebaterve õhkkonnaga pääle, kuid see pole ainuke viga. Meil puuduvad traditsioonid, kuid puuduvad ka eeskirjad ja juhid omadest ridadest. Need, kes on saanud parema hariduse, on tulnud küll mõnel juhul maale tagasi, kuid ootavad siingi paremaid aegu, võimalusi ja juhust...“ Ta jutustab veel palju maaelu tervendamise ja kultuurilisemaks muutmise. Jääb mulje, et on tegemist noorega, kes täis protestivaimu. Aeg on nihkunud märkamatu, kui tõuseme, et teha minekut. Huvastijätul küsin: „Millaal siis ise lähete maalt ära — linna õnne otsima?“ Küsitav teeb suured silmad. Süis taipab: „Ah seda võib ju nüü rääkida ja nõnda mõtlevad paljudki, aga olen ise linnas elanud ja enam — mitte kunagi.“

Surun tugevasti uue sõbra töömehekätt, ja juba üksteisest eemal olles viipame veel kord vastastikkü käega.

M. K.

Amandus Adamson.

Kui küsida, kes meie kunstnikest on välismaal olnud kõige hinnatavam ja kuulsam, siis on sellele ainsaks vastuseks: akadeemik Amandus Adamson.

Nagu muinasjutt, põnev ja mitmekesine, oli Amandus Adamsoni elu, tolle suurmehe oma, kelle vaim lõi jäädavaid muinaslugusid järelepõlvedele.

Ühel tormisel päeval hukkunud laeva kapteni uhuvad lained Paldiski alla kaldale. Kapten oli pärit Saaremaalt. Ta leiab päävarju Paldiski lähedal talus, ta jääb siia kauemaks — ja viib siit talust endale kaasa naise.

Need on Amandus Adamsoni isa ja ema.

Isa sõidab uuesti merele, purjetab Ameerikasse. Ema asub Paldiski linna elama. Kuna mees viibib merel, on noor naine ise en-

da eest väljas, ta õmbleb. Ja siis sünnib neile 31. X 1855 poeg, meie tulevane kunstnik.

Isalt saabub lõpuks kiri: ta on lõõnud sekka Põhja- ja Lõuna-Ameerika kodusõjas, on tõusnud koloneli auastmeni, on kogunud vara ja tahab nüüd osta Ameerikasse maalapi, kuhu lubab peatselt viia ka perekonna.

See teade oli isast viimne.

Meie skulptor jääb vaeslapseks. 7-aastasena pääseb ta Tallinna Toompea vaestekooli, kus avalduvad juba varakult poisi kunstianned. 14-aastasena sõidab ta salaja Peterburi, et astuda... kunstiakadeemiasse! Sinna ta loomulikult ei pääse, ja poiss on sunnitud tühjalt tagasi pöörduma. Kuid see-eest peksab kooli juhataja kindralsuperintendent Schultz teda kepiga nüüörd, et Adamson saab kogu eluajaks neeruhaiguse.

Alles 1874 ta pääseb kunstiakadeemiasse, mille lõpetab 1878. Juba on ta Peterburis kuulsus, kõrgem seltskond tellib talt töid, ta kutsutakse ka Stieglitzi kunstikooli õpetajaks ja isegi Pariisi ühe akadeemia juure.

1880 ümber ta elabki Pariisis, kus valmistab rea töid — „Laine“, „Armastus, Teadus ja Surm“ —, mis Pariisis auhinnatakse, ta on ka selles kunstide linnas väljapaistvaim teiste seas.

Jälle leiame ta Peterburis, ning üks töö tollest ajajärgust leidub isegi kodumaal. See on Tallinna mereranda püstitatud „Russalka“ ausammas, samanimelise vene sõjalaeva mälestuseks, mis kadus ühel tormisel ööl täie koosseisuga merepõhja.

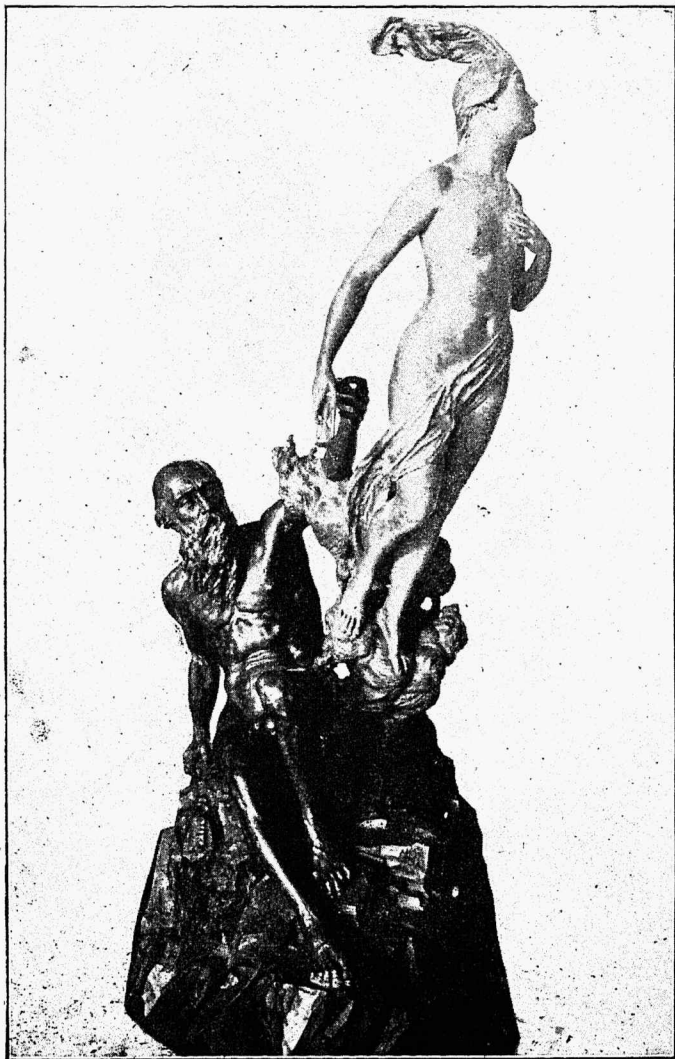
Juba on Adamsonil oma maja ja ateljee. Ta modelleerib oma teenijatüdruku, kes hiljemini leiab endast teisiku pronksi valatuna — inglina „Russalka“ ausambal, käes rist...

Järgneb Adamsoni loomingu õitseageg päle 1900. „Laeva viimne ohe“, „Äreval ootel“, mille eest annetatakse talle 1907. a. akadeemiku aunimetus —, need on tööd, mis kõikjal leiavad imetlust.

Prof. Amandus Adamson ISTUV NAINE

Vene keisrite Romanovite 300-a. valitse-

Prof. Amandus Adamson
NOORUS KAOB.

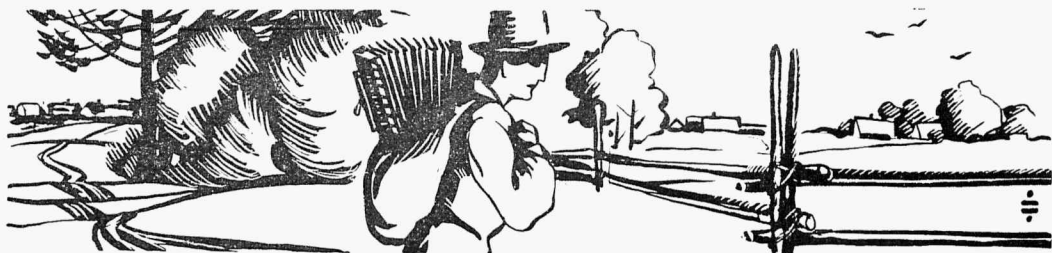
misjuubeli puhul usaldatakse meie Adamsonile väga suur ülesanne: ausamba püstitamine Romanovite dünastiale Kostromasse. Ühelegi vene kunstnikule polnud seni usaldatud sellega võrdset suurülesannet. Adamson tõstetakse aadliseisusse, tal on Venemaal mõis, ta pidi saama eluaegse pensioni.

Ja kunstnik asub tööle, on 1912—1917 palvikuliselt selle kallal ametis. Juba on paljud mälestussamba kujud pronksi valatud. Sääl puhkeb revolutsioon, ja kõik, mis ta on teinud purustatakse...

Vaesena, näljasena pääseb ta 1920 kodu-

maale tagasi. Siin aga rakendub pea jälle tööle. Ta püstitab rea Vabadussõjas langenute mälestussambaid, Tartu Peetri kirikusse suure altarikujude-grupi marmorist, L. Koidulale mälestussamba Pärnu — kuni äkki 1928. a. sureb. Ta süngitatakse tema enda soovi kohaselt Pärnu tema enda püstitatud Vabadussõjas langenute mälestussamba kõrvale.

Selle meie suurmehe kalm pole kahjuks leidnud hoolitsevat kätt. Mahajäetuna varjab ta suurvaimu põrnu, kelle elutöö jääb aga püsima üle aegade kaduviku.

J. Kaup.

Inimesed Issanda teedelt.

(Järg.)

V.

Saadu küla ümbruse põlislaante kohalt hakkas üle kaskedesse kasvanud heinamaade uitama tohutusuur hallikas-must pilvemürakas, mattes laia lahmaka taevast. Vedades laisa karjapoisina märgi jalgu mööda maad riivas ta servaga Nükaküla ääretalude põlde ja heinamaaribasid.

Parajasti siis, kui tolle kõrge teki märjast voodrist langes esimesi piisku Nükaküla kuivale põllumullale, hüppas Parmu krunti piiravast Ristimetsast välja kõrgekasvuline aastais mehemürakas. Ragistades ja ähkides vupsas ta nagu välk välja võsastikust, tahtis ühel hoobil hüpata üle kraavigi, kuid jalg takerdus kraavipervele jäänud kuusejuure taha ja toekas kogu vajus matsatades küljeli.

Vägev sõna löikas õhku. Imeteldava südikusega napsas mees siis kinni saatuslikust juureniidist. Mudis ja vandus, rassis ja siutas Parmu Tõnu kurjategija kallal, aga juur oli sitke ja vintske. Lõpuks löi ta käega, pühkis kuuevarrukaga üle lauba, sülitas laias kaares otse juurele, lennutas punktiks veel ühe vandesõna ja, istunud mugavamalt kraavipervele, jalad kõlkumas üle rohtunud kalda, hakkas hiigelpikale paberossile tuld rapsuma.

Nõnda toimus Parmu Tõnu, Nükaküla suurima talu peremees, kelle vimmal, kui asi puutus naaberkülla, ei üteldud olevat piire. Ta oli turjakas taat, aastailt üle viiekümne, püstiseisva hallikaks tõmbunud harjasjuuksega, nurgelise poolhabestunud näoga, veidi tagedaimeliste sinihallide silmadega ja kõrgete paksude kulmupuhmastega nende kohal. Lähikonnas ei olnud näha ühtki hingelist. Tema põldudele tibab nüüd vihma, aga säääl üle jõe, Vembusaunas, soojendas päike. Olnuks suvi vihmane — Parmu Tõnu vandunuks mornil ilmel. Nüüd aga naeratas ta iseteadvalt ja üleolevalt, sest maa vajab hädasti kastemärga.

Tõnu pilk riivas põldude alt läbi luhtade silmusklevat jõe, mõte kaldus mujale. Praegu oli jõgi vaikne, nagu välja surnud; aga õhtupoolikuti tulevad taas vähipüüdjad, — tulevad just Parmu alla, sest siinsed kaldakulpad on kilomeetrite kohta rikkamaid hinnalisist vähipõrakaist. Kuulu järele olevat vähipüük hoos ka Vembusaunas. Teab, järsku säälsedki vähipüüdjad aelevad õiti Parmu all, rookides tema, Tõnu põliseid rikkusi. Just t e m a omi, sest kellele teisele kuuluvad vähjad tema maid läbistavas jões!

Seesugune mõte vihastas Parmu Tõnu. Seda enam et mõne nädala eest asutati Vembusauna Metsanurga tarvitajateühingu osakond. Kus on kauplus Nükakülas ja miks ei võeta siin vähki vastu ekspordiks nagu Vembusaunas?!

Parmu elatanud peremees upitas ennast püsti. Tõstes käe silmile päikesevarjuks, tunnistas ta tüki aega üle lopsakate luhtade paistvat küla. Ja-jah! urises ta viimaks, seda peab vaatama. Ja mehe laup tõmbus kipra.

Siis silmitses ta üle põldude vahelduseks ka oma talu. Siit kõrgemalt maanukilt paistis see pärist hästi. Tuleks liivatada teid, puputada veidi parki, mässata pintsl-rojuga hoonete kallal, arutles Tõnu ja muigas. Ta ei muianud põhjusetult, sest kodukaunistamiseks ei olnud Vembusaunas veel midagi tehtud. Üldse, hargnes Tõnu mõte edasi, tuleks mõtelda uue hoone ehitamisele. Need sobiksid Parmule, tõelisele mõisamürakale, nagu on seda Tõnu päriskoht. Iga väli on säääl oma viisteistkümmend vakamaad ja välju on kokku kaheksa! Kus on Vembusauna peremeestel kahekümneviie-vakamaalise põllularakaga rentnikukohad?

Parmu Tõnu vaatas ringi, ronis kivi ot-sagi, et paremini näha. Näe, seesugune rentnikutare magab säääl Parmu metsa serval ja praegu elab säääl oma perekonnaga Eedu

Saulep. Juba kolm aastat. Ja koolitab poega. Ime siis, et päristalu hooned kipuvad vananema, et saun ei pea hästi enam tuult!

Mõtelnud oma mõtted, hakkas Tõnu põllupeenart tallama. Vihmapilv oli nüüd suures kaares jõe taha vajunud, puudutamata Vembusauna küla, ja sinetas veel kauge rabametsa kohal. Põlde kastis taas lämmi päikesekirkus. Tõnu tuju kruvis see aina kõrgemale.

Ainult mõnikümmend meetrit oli Tõnu eemaldunud äsjasest istekohast, kui metsast tekkis ta ette põllupeenrale Loopre Valdu.

— Tere lõunast, härra Vihterpalu! tervitas Valdu.

— Mine ikka, vastas talle Tõnu. — Mis härra Vihterpalu! Ütle aga rahulikult Parmu Tõnu või lihtsalt Tõnu, sest ega mina taha sul nahka koorida. Näe, olid sul linnas kaastlasteks puha härrad, aga vaat mis tegid!

Kuigi Valdu mõttes Tõnu etteheitega ei nõustunud, ei hakanud ta vaidlema. Mehed kätlesid ja jätkasid siis koos teekonda.

— Eks ma sind tahtnudki üles otsida, arutas Tõnu viivu pärast. — Näe, tulin praegu Ristimetsa-taguselt heinamaalt, — säääl nihutatud ristikivi teise paika.

— Sooh, või ristikivi nihutatud ära! imestas Valdu. — Kas siis ikka Parmu talu kahjuks?

— Ikka Parmu kahjuks! Popsikohaks tahavad mu talu teha, piirid suruvad kokku.

— Kes see siis nii...

Ah kes! katkestas Tõnu. — Ega mina tea, kes, aga piirimehiks mul Vembusauna pastor. Tema heinamaa ju ulatab servaga üle jõe.

Valdu oli seda kunagi teadnud, kuid vahepää unustanud. Nüüd aga rõõmustas kuuldu teda järsku. Rõõmustas ja üllatas korraga. Ei puudunud palju, ja Valdu oleks jäänud nagu tikk seisma, pistes karjapoisikesena sõrme suhu. Kuigi just seda ei juhtunud, vilistas ta siiski üllatusest.

— Nii, nii! Seesama pastor siis, kes asutas ühiskaupluse osakonna ja saatis vähipüüdjaille sõna, et andku aga piügid ära siinsamas Vembusaunas, — ega hinnad olevat kuski paremad.

Tõnu vaatas talle küsivalt otsa.

— Ja viiaksegi siis vähki Vembusauna ka siit, Nükkakülast?

Valdu kehitas õlgu.

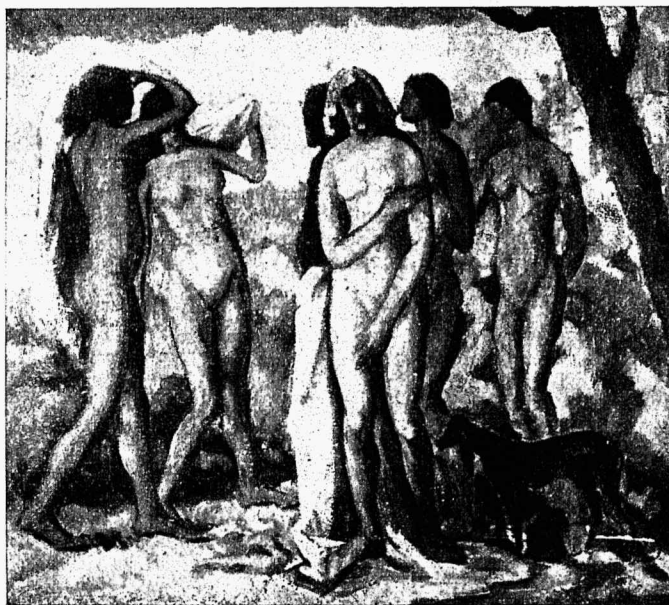
Mõnikümmend sammu käisid mõlemad mehed vaikides. Astusid külg külje kõrval edasi mööda rohtunud rada, kummalgi aelemas pääs omi mõtteid. Ent kui saabus tee haru, kust Valdu pidi pöörduma Looprele, ei tahtnud Tõnu sellest kuulda.

— Rühmeldad säääl nende kividega, osatas ta, — justkui oleks Loopre su oma koht. Mis sa's nii tõttad nüüd!...

— Mis ma tõttan! Aga üks töö taha teha ja või mul praegu teist paika!

— Parmule võiksid vahest siiski tulla, leidis nüüd järsku Tõnu. — Juttu puhuma ja...

Pool mõttest jäi ütlemata, kuid vaevalt see huvitaski praegu Valdut. Lõpuks sobis

A. Süvalo
SUPLEJAD.

ju kõik hästi. Kõigepäält see madal hall pilv, mis nagu kiuste just täna tegi ringi ega puudutanudki Vembusauna, siis too ristikivi ja tõsiasia, et ristikivi nihutamine pidi olema toimunud just selles kandis, kust pastori heinamaa piirab Parmu krunti. Ning lõpuks Tõnu imelik küllakutse.

Seda viimast ei tahtnud Valdu võtta tõsiselt, — liiga üllatav oli see Tõnult kuuluduna. Ent kui Tõnu asetas käe sõbralikult Valdu õlale ja nihutas teda enesega kaasa, ei kahelnud Valdu enam teise tões. On siiski mõistlikum luua sidemeid kogu Parmu perega kui ainult nii salaja ja õhtuti... mõtles Valdu endamisi ja nõustus kaasa minema.

— Nõnda! ütles Tõnu, kui mõlemad mehed istusid peremehe toas, ja Valdule näis, nagu tähendaks see sõna seda, et Tõnu on midagi kindlat otsustanud ja asunud selle täitmisele. Esialgu otsis aga Tõnu välja veinipudeli ja alles siis, kui peaaegu sõnatult oli tühjenudat paar klaasi, pühkis Tõnu kuuevarrukaga üle suu ning alustas uuesti juttu.

— Tjaa! ütles ta, ulatades Valdule sama-suguse hiigelpika paberossi, nagu suitsetas neid ise. — Nii ei saa enam Nükakülas läbi. Uusi maju peaks ehitama.

— Eks nad vanad siin ole, mõõnis Valdu ja vaatas läbi akna aeda, kus parajasti mööda ummistunud teed läks kuhugi kergetalge Leeli. Nagu ikka, lehvisid ta valged juuksed nüüdki, ja see nagu soojendas järsku Valdut, pigistas teda natuke.

— Noored peaksid hakkama midagi tegema; seltsimaja seisab niisama ja hiired pillerkaaritavad teisel sees, jätkas Tõnu. — Häälde tuleks Nükakülale panna sisse...

— Ega ta halba teeks, nõustus Valdu taas hajameelselt, mõtted laokil Parmu suures aias. Siis järsku ta ärkas, täidetud kartusest, et Tõnu võiks aimata ta salamõtteid.

— Meierei tuleks ehitada Nükakülla ja jõeale tuleks muretseda sild, andis ta nõu, teadmata isegi kindlasti, miks ta just soovis meierei ja silla ehitamist. Et ütelist siiski kuidagi põhjendada, lisas ta eelmisele viibimata:

— Ka Saadul praegu nagu ainsaks pääsuks alevikku see tee, mis viib üle suure silla ja läbi Vembusauna. Ja eks kuluks Nükalgi luua ühendustee alevikuga, — see ikka nagu linnast lähem ja... sääl turg ja...

— Mhmh! tegi Tõnugi. — Näed nüüd, Nükakülas on paljugi teha ja — mis sa, Valdu, — sa nagu koolitatud ja — mis sa arvad, kas saaks keelata vembusaunlastel vähipüügi Nükakülla all jões?

See viimane küsimus tuli Valdule hoopis ootamatult. Ta mõtles silmapilgu, enne kui vastas:

— Püügiõigus peaks kuuluma ikka sellele, kelle maa sees püügiikoht asetseb... eks peaks siis ka võima...

— Sedaviisi minagi, muigas Tõnu ja valas uue klaasi punast koduveini, — Nükakülast peab veel asja saama. Ja Nükaküla õigustest.

Kui Valdu lõpuks Parmult lahkus, oli juba hiline õhtupoolik. Päike punas metsa kohal, orus magas mudane jõgi, torgates rohelisti roopuhmaid nagu katsearvi taeva poole. Veerjad põllud olid kastetud päikesesse ja põldude vahel nagu tukkus lai ja rooplik karjatee. Valdule tundus, et see karjatee tukub, — nii rahulik oli minna mööda seda karjateed, mille kiviste piirialade ääres kasvas üksikuid kõrgeid kuuski. Tõnu jutust ei olnud talle jäänud selget kujutlust, ent ta tundis ometi, et midagi on Nükakülas tulemas, — midagi, mis puudutab üsna lähedalt kaht vaenulist küla ja teda ennastki, Valdut. Ja ometi ei teinud see teda rahutuks. Vilistades läks ta oma teed, suundus Loopre põllule, kus plaanitses kaua kivide ja koplipoolse kraavi juures. Siirdus siis koplisse, mida tahtis asuda osaliselt kuivendama, et saada uudismaad lisaks Loopre põldudele. Uus teotahe oli vallutanud Valdu.

VI

Päevade hall ahel venis ja inimesed kahel pool mudast jõge elasid oma elu. Midagi ei muutunud Nükakülla kõdunevate majade vahel ja endiselt sädelesid õhtusse kalduvas päikeses Vembusauna külakiriku suured aknad.

Siis tuli aga päev, millal Nükakülas levis uudis: öösi on läinud jõeale Parmu mõlemad sulased ja Tõnu on olnud nendega kaasas. Kolme kilomeetri pikkuselt on jõgi sõutud suure paadiga edasi-tagasi läbi ja kogu teelt on korjatud vembusaunlaste kahvu.

Näilisel jäi selle jutu järele Nükakülas kõik taas endiseks, ent paaril korral nähti Parmu kohalt paati sõudvat üle jõe ja paadis arvati istuvat sinihallis vormikuues politseinik. Paat peatati Parmu kohal ja mehed kadusid pikemaks ajaks Parmule. See tekitas kuulujutte, ent lähemaid teateid ei ulatanud seekord küla kõrvu. Päälegi huvitas kogu lugu päämiselt vanemaid ja keskikka jõudnud nükakülalasi. See oli õieti imelik, kuid Nükakülla oli järsku tunginud uut vaimu — spordivaimu, mis oli vallutanud kogu kasvava noorsoo. Hilisõhtuti ja pühapäeviti nähti neid askeldamas lagedal karjamaaveerul ja teati kõnelda sedagi, et tulevat mingi võistlus või midagi selletaolist — tont seda noorte asja õieti teab! (Järgneb.)

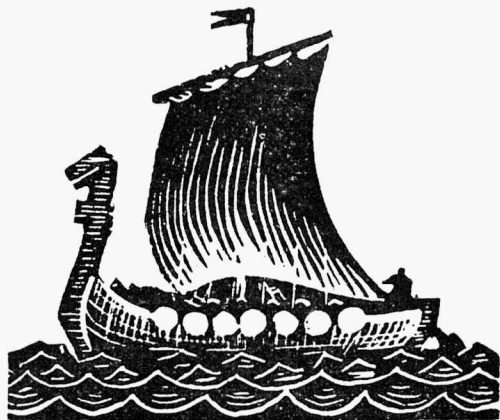
Penijõe põllunduskooli

(Läänemaal) on uute õpilaste vastuvõtmine alanud. Vastu võetakse mõlemast soost õpilasi, kes vähemalt 16 a. vanad ja algkooli haridusega. Kool jaguneb põllutöö- ja karjatalitajate osakondadeks. Esimeses kestab õppetöö 6 kuud, teises 12 kuud. Õpetus, kõrter, küte ja valgustus tasuta. Toitluskulud põllutööosak. 12—15 kr. kuus, karjat. osak. tasuta.

Õppetöö algab 17. okt. Sooviavaldused ühes hariduse tunnistusega esitada koolijuhatajale aadressil: **Penijõe põllunduskool, Lihula.**

Koolijuhataja.

Suveööl merega.

Too ununematu kaunis hommik on nüüd juba kahe suve kaugusel.

Esimesel tunnil pärast keskööd olin saanud rongil Põllküla jaama (esimene Paldiski poolt). Jaamahooneks on sääl liini kõrval monteeritud kaubavagun. Selle ühes otsas on piletikassa ning teises võivad reisijad oodata rongi, või ööl rongilt tulles — hommikut.

Kuid milleks jääda ootama nii ilusal ööl!

Juunis meil ju ööd ei olegi. On vaid hilinev, hilinev veidi sumenev õhtu, kuid selles sumeduseski on mingi sõnul väljendamatut kirkust. See on suvehommiku aimus, mis läheneb.

Pöördun läbi jaama lähedase väikese suvituspäigale sarnaneva aleviku üksildasele hommikusele teele, mis peab mind viima merele. Meri pole enam kuigi kaugel, kuna paik asetseb üsna neeme kaelas. Vaevalt 4—5 kilomeetrit on siit kummagi (Lahepere ja Pakri) laheni.

Kavatsen minna Madisele läänepoolse (Pakri) lahe rannas.

Päikesetõusuni on veel aega. Taludes magatakse veel. Mõnes kohas võibolla rambiti alles? Noori tuli lauldes metsaküigelt. Oli pühapäevane õhtu.

Kaunid on kevadises öös magavad talud. Kõik on nii leebelt vaikne. Kuid selles vaikuses ei ole vähematki surutust. See on õndsalik endasolek, mingi hääletu kadumine une kaugele tagamaale, et säält siis tagasi tulla kirkana uude hommikusse.

Koer haugahtab uniselt mu möödudes talust. Ning juba väljubki peremees põllule minema.

Päike tõuseb.

Teispool jõge on kuiv liivanõmm noore männimetsaga. Maapind on süiski veel kevadiselt jahe. Kuid noorte puude alla on kogutud kuiva hagu. Selle hunnikule viskungi, püü all padjaks seljapaun, ja suigun rändaja põgusasse unne.

Pererahvas tuleb juba põllult mu jõudes Madisele. Talus teatakse mu tulekust. Juba varemini on jõudnud süa kolleegid, kellega koos töötades ranna kaardistamisel jääme kogu südasuveks mere lähedusse.

Madise on kirikuküla. Mitte tavaline alevik, nagu need asetsevad kirikute juures. Siin puuduvad iseloomustavad alevikumajad — väikesed ehituskruuntidele rajatud ehused. Kirik, kirikla ja köstrimaja, üks pood ja rida talusid — see ongi Madise.

Kirik asetseb üksikuna ülal paekaldal, lävega mere poole. Läve esist piirab kivist rõdu otse jürsaku veerel, mille alt möödub maantee. Kaugemal maanteest on kirikla põllud ning taamal meri. Rõduplats laugub pikkamisi kahele poole sirelialleedeks ahtununa kuni maanteele.

Siin on asendit kaunimaid kirikuid kodumaal. Avatud läveuste raamistikus on meri näha altarinini.

Nüisama kaunis on vaade kirikule merelt. Üksi ja üllana seisab ta ülal paekaldal, nagu mõttlikult vaadates üle viljapõldude mere suurele avarusele. Ning õhtune palvekell — eales ei või see kõlada kaunimalt kui kuulduna süa merele. Päikeses helkiv üksildane jumalakoda nagu kiirgaks helisid kaugele, kaugele ruumi ja aegade unustusse.

Kohalik legend jutustab tormi kätte sattunud laevast. Selle kapten töötanud süis, juhul, kui nad veel eluga pääsevad randa, sinna kohta rannal Jumalale tänuks püstitada kiriku. Pärast õudset ööd on torm nad hommikul triivitud süa rannamadalikule. Ning kapten ongi hiljemini täitnud oma töötuse.

Kapteni nimi olnud Mattias.

Kalureid Madise rannal ei ole. Ning rand näib seepärast kuidagi üksildasena ja tühjana. Talud asetsevad enamasti merest kaugemal. Varemalt on siin elutsenud mõned hülgekütid, kes käinud jahil Pakri randadel. Üks neist peab praegu siin oma talu. Kord jääpangal eemale rannast triivituna on külm võtnud tal käed ja jalad. Ta liigub nüüd põlvnukkidel, ning kirvest ja muidki tööriistu hoiab peagu sõrmituis kätes. Hommikul, millal läksin tooma eelmisel päeval tema talu hoiule jäetud tööriistu, tuli ta mulle vastu, rõõmus naeratus näol.

Sašek, tööde juhataja väike poeg, tuli täna meile külla. Kuipalju südamlikke rõõmu

toob linna ängistavast kitsusest pääsnud lapsele avar mererand! Seda kujutelmade tuisklevat hoogu!

Haarab väikemees mu käe ja vadistab:

„Homme sõidame päikesse!“

„Kuidas sõita?“ pärin.

„Vaata nõnda: Juba õhtul sõidame merele. Sinna, kust hommikul tõuseb päike. Ning kohe, kui ilmub laineist ta serv, sellele kahlamegi. Lõunal oleme kõrgel taevas. Vaata nõnda!“

On jaaniõhtu. Ükskõik, kuhupoole minna siit talust, ikka on näha meri. Missugune suur kodusus on selles külas!

Läheme alla randa. Täna on meri peegelsile. Üha madalamale, madalamale vaob päike. Meri sääil näib otsegu põlevat.

Pikkamisi rambib päeva rahutu püüd. Kuski eemal rannas hüütakse karjaseid koju. Kõik on muidugi raugelt ootlik.

Ja siis äkki päike nagu vette kaob. Kustub sädelev hõõgus. Ja meri nagu uinuks magama.

Kaua liigume õhtusel maanteel oma kolleegiga. Ühel pool vaikselt helendav meri ja õhtu, teisel pool on mandri raugest värvitusest virgumas juba hommik. Tulesid vilgub siin-süäl, kuulduv laulu ja löötspillimängu. Jaaniöö.

Sõnajalg õitseb...

Päike on jälle kõrgel taevas. Palvekell ülalt tornist, linnulaul — kõik on täna imeilist rõõmus.

Kalmistul on jumalateenistus. Läheminiagi sinna.

On kogunenud tohtu arv rahvast, sise-muult, randadelt, saarilt. Lapsi käib vanemate kõrval, käes lillekimbukesed. Kellekuisi, rukkivilli, karikakraid.

Ei ainustki tuttavat. Ning meenub siis varane lapsepõlv ja palvehetki jaanihommikul kodukalmistul kaugel sisemaal. Kõnnin üksi võõraste kalmude vahel. Oleksin nagu üksi...

Kuni näen: musta puuristi all on kummuli kalmuliival vanakene. Lesknaine nuttas oma meest? Ema leinamas oma last?

Ma ei ole enam üksi. Mu kõrval nagu käiks suur Kannataja. Ning näidates rahvahulgale mu ümber, hüüab ta: „Teie aga olete kõik vennad...!“

Tunnen, et minugi silmi valguvad pisarad. Panen siia tundmatule kalmule maha valu omastki südamest.

Vanade kaskede alla on seatud kõnepult, mis kaetud musta kangaga. Lepalind vilistab kaseokstes.

Orkestrimehed istuvad murul, ja laulavad kaasa ringiseisjad:

„Siin rahupaik,

Kus vaikne kõik...“

Keegi nutab tasakesi. Rannalt kalmistu taga aga kuulduv laste rõõmsat mängukaja ja lainete aeglast rullumist.

Merigi on jäänud otsekui mõtlema neile, kes puhkavad siin kaldal...

Nägemus.

Mure, ära nüüd tule!:

Õõ tahan sinu õega veela.

Tal on suured, heledad silmad;

mullegi laenab neist heleda tule.

Vennake, oota veidi!

Homme mu majan taas sulle on ruumi,

kõik kojauksed teen pärani aiva!

— Tasa: kuulen tulija kahiseva kleidi!

Kuule, laulden ta tuleb!

Mine nüüd, mine nüüd, mine nüüd kohel!

— Kirkalt kõlavad ta lendlevad sammud.

Tasakesi ukse tullen enda järel suleb.

Rõõm!... — Ma jooksen talle vastu.

— Uibuke uljas, kuis ma sind ootsin!

Võta mu süda ja võta mu käsi!

Oo, mu hing on kui lendama-lastu!

— — Virveke, miks sa nutad?

Külm kas tundub mu tuba ja tare?

Ehitan sulle uuegi maja...

Miks sa käe mu südamele võtad?

Liiks sind armastab mure!

ülled ja varjuna toast mu hajud;

kojast veel kuulen su lahkuvaid samme.

— — Ööl sel ainsal jääb tühjaks mu tare.

(„Päikese maja“.)

ROOPI HALLIMÄE.

Võistluste korraldamisest maanoorteringis.

Eelmises „Tõusva Nooruse“ numbris vaatlesime võistluste korraldamist üldiselt ja töövõistlusi taimekasvatuse alal. Järgnevas vaatleme kuidas korraldada

töövõistlusi loomakasvatuse alal.

Loomakasvatuses on väga suur tähtsus lüpsioskusel seepärast vaatleme kõige päält võistluse tingimusi sel alal.

Lüpsivõistlus.

Lüpsivõistlusi on soovitatav korraldada ühiselt koos kohaliku karjakontrollühinguga. Siis saab ära kasutada karjakontrollasistendi kaasaabi. Põllutöökoja poolt antakse toetust auhindadeks ainult neile lüpsivõistlustele mis korraldatud koos karjakontrollühingutega.

Lüpsivõistlusel kasutame Põllutöökoja poolt maksma pandud, üldiselt tarvitusel olevat, järgnevas toodud määrust:

1. Iga võistleja peab lüpsma vähemalt 2 lehma.

2. Lehmad muretsetakse võistluse korraldaja poolt ja antakse kätte liisu läbi paari viisi.

3. Lehmad peavad olema tarvilikult puhastatud, ainult hädatarvilik lüpsieelne puhastamine tuleb teha lüpsjal.

Märkus: Lehma lüpsieelne puhastamine ei kuulu lüpsitöö hulka. Hindamine algab momendist, mil antakse käsklus lüpsimiseks.

4. Lüpsja istub lehmale niivõrd lähedale, et ei tarvitseks kiskuda nisasid lüpsmisel liiaks viltu enda poole. Istudes kõverdatakse vasak jalg tõusuvale seisakusse, kuna parem jalg sirutatakse lehma kõhu alla, hoides lüpsipange põlvede vahel. Istuda tuleb lüpsjal võimalikult sirgelt, küürutamata, nii et käed ulatuvad vabal töötama.

5. Lüpsmisel haaratakse nisa poolleldiavatud peoga, andes udarale väikese tõuke, võimalikult udara lähidalt, kusjuures nisa asetseb risti peopesa. Nimetissõrme ja põidla kokkusurumisega eraldatakse nissasse valgunud piim udarast ning pigistatakse välja sõrmede järjekordse kokkusurumisega alates nimetis- ja lõpetades väikesõrmega.

6. Lüpsatakse paaris nidad, alates esi- või taganisadega. Parema käega lüpsatakse vasak- ja vasaku käega parempoolset nisa. On näit. lüpsmist alatud esinisadega, siis, need tühjaks või pooltühjaks lüpsitud, võetakse käsile taganisad, korrates seda järjekorda kuni udara tühjaks lüpsmiseni.

Lüpssta võib ka ristamisi, kusjuures lüpsatakse ühe paarina vasakpoolne esi- ja parempoolne taganisa ning teise paarina vasakpoolne tagaja parempoolne esinisa.

Märkus: Esimesi piimatilke ei lüpssta lüpsipange.

7. Lüpsi lõpetamisel ja tühjakslüpsmisel haaratakse parema käega udara parempoolne esi- ja vasakkäega tagaveerand võimalikult kõrge-

malt näärmete ülemisest osast; masseerides näärmeid, tõmmates käsi allapoole kuni nisade pihku sattumiseni, mil pigistatakse piim nisadest välja. Udara vasakpoolse tühjakslüpsmisel haaratakse parema käega esi- ja vasaku käega tagaveerand.

Tarvitada võib ka suurte udarate juures üksikute udaraveerandite viisi masseerimist ja tühjakslüpsmist. Masseerimist korratatakse, kuni udar on lõpulikult tühi.

8. Lüpsmist hinnatakse järgmise punktide süsteemi järgi:

Hindamisel võetakse arvesse	Punktide maks. arv	I	II	III
1. Lüpsiaeg	25			
2. Tühjakslüpsmine	30			
3. Lüpsi puhtus	15	12	9	6
4. Lüpsiviisi ja lehmaga ümberkäimine	30	24	18	12
K o k k u		100	80	65

9. Lüpsiaeg hinnatakse punktidega järgmiselt:

Iga 0,1 kg eest, mis minutis lüpsitud, antakse 3 punkti, kuid antav punktide arv ei võistu üle 25.

Märkus: Piimahulga arvestamisel sajadikud kilogrammid alla viie sajandiku jäävad arvestamata, kuna üle viie sajandiku annavad ühe kümnendiku kilogrammi juurde.

10. Tühjakslüpsmise eest arvatakse punkte järgmiselt:

Kui lüpsja on lehmad nii tühjaks lüpsnud, et järellüpsil jäi udarasse kokku kuni 20 gr piima, saab ta 30 punkti. Iga täis kuue gr piima päält, mis üle 20 gr, vähendatakse punktide arvu 1 võrra. On kahe lehma päält jäänud udaraisse kokku üle 200 gr piima, ei arvata tühjakslüpsmise eest üldse punkte.

Märkus: Järellüpsi tehakse ühe käega harilikku lüpsi võtetega, kuid udara allosa pigistamata, lüpsstes iga nisa lõplikult tühjaks. Teist korda sama nisa ei lüpssta.

11. Lüpsi puhtuse hindamisel mõeldakse mõlema lehma piimast eraldi 0,5 l ja tehakse puhtuseproov. Kõrgeim punktide arv puhtuse eest on 15.

12. Lüpsiviisi ja lehmaga ümberkäimise eest antav kõrgeim punktide arv on 30. Lüpssta tuleb energiliselt, kuid liialdustesse kaldumata.

13. Võistluslüpsi tulemused hinnatakse ja märgitakse protokolli kahe lehma kohta koos.

14. Põllutöökoja poolt antakse lüpsivõistlusteks toetust kuni 50 prots. auhindadeks antavast summast.

Veise puhastamise võistlus.

1. Iga võistleja puhastab 2 veist. Veised muretsetakse võistluse korraldaja poolt ja antakse võistlejale kätte liisu läbi.

2. Puhastamine sünnib harjaga ja raudkammiga. Puhastamise abinõud muretseb kas võistluse korraldaja või võistleja ise.

3. Hindamisel antakse punkte:

a) töö hääduis	kuni 10 punkti
b) töö kiirus	" 5 "
c) tööviis	" 5 "
d) veise kohtlemine ja üldmulje	" 5 "

Kokku kuni 25 punkti

4. Auhinna saamisel peab olema punkte vähemalt: I — 22, II — 18, III — 14.

5. Töö hääduise hindamisel võetakse arvesse keha üldine puhtus ja tolmu hulke kehal (proovitakse sõrmega vastu karvastust tõmmates).

6. Töö kiiruse hindamisel antakse keskmiselt kuni 9 minuti jooksul puhtaks harjamise eest 5 punkti. Iga täis kolme minuti päält, mis on üle 9 minuti, vähendatakse punktide arvu ühe võrra.

Kui puhastatavad veised on erakorraliselt määrdunud, antakse 5 punkti kuni 12 minutilise aja eest ja vähendatakse punktide arvu ühe võrra iga 3 minutilise aja eest mis on üle 12 minuti.

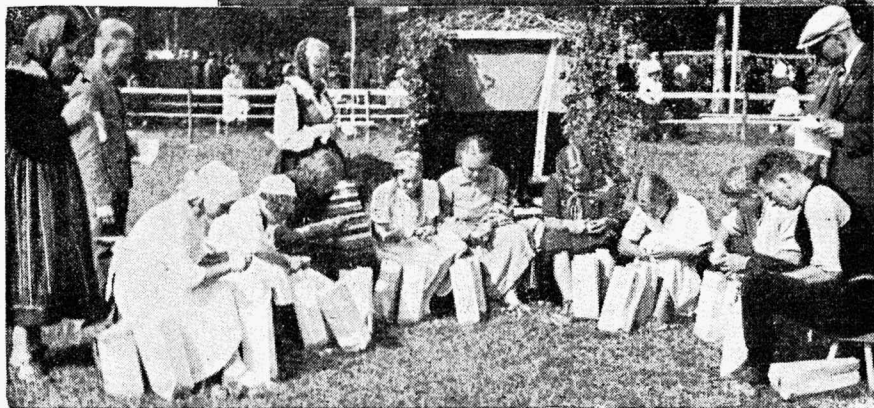
7. Soovitav viis veise puhastamiseks harjaga ja kammiga on järgmine:

Puhastaja hoiab alati harja paremas ja kamm vasakus käes. Puhastamist alustatakse parempoolelt. Puhastaja asub veise parempoolse kaela kõrvale, seistes näoga ettepoole, võtab veise pää pahemasse kaenlasse, asetab vasaku käe, milles kamm, üle veise kaela kitsama osa, s. o. pää ja kaela ühtumise koha lähedalt nii, et pää puhastamiseks vabaks jääb (tarbekorral võib üle veise kaela asetatud pahema käega veise pääd ka lõua alt hoida) ja keerab veise pää küna kohalt ära oma poole, s. o. paremale ning harjab paremas käes hoitava harjaga kukla, kuklakooa, vasaku ja parema kõrvaümbruse, ühtlasi kergelt kõrvadest harjaga ületõmmates, otsmiku, ninavarre kuni ninapeegli, vasaku ja parema põse ühes silmade ümbrusega, ühtlasi harja kergelt üle silmade juhtides ning viimaks lõualuse. Kuklakooas, sarvede ja kõrvade vahed puhastatakse tugevamate edasi-tagasi tõmmetega, kuna muud pääosad tulevad pärikarva õrnemate tõmmetega puhastada.

Järgneb parempoolse kaela puhastamine, mis puhul hari võetakse kätte kitsama otsaga ülespoole, kinni hoides harja keskelt. Puhastaja, näoga ettepoole pöördult, tõmbab harjaga ülevallt allapoole, nahavõlde sihis nii pikkade tõmmetega, et iga tõmme nii ülemisest kui ka alumisest kaela äärejoonest üle ulatab (kütke kohalt harjates tuleb vasaku käega tõsta kütke tagasi ja kui hari jõudnud uuesti kütkeni, siis tõstetakse viimane jälle ettepoole, et nahk ka kütke alt harjatud saaks). Parempoolse kaela külje puhastamist lõpetades ja tööga abani

jõudes, tuleb aba sihis tehtava viimase tõmbe puhul hoida harja pidemed vastu abaluu edeäärt. Kaela puhastamisel on lubatud vasaku käega kaelale toetada. Nüüd pöördub puhastaja näoga aba poole ja võtab harja kätte põiki, veise pikkusesihs, ning harjab aba turja keskjoonest alates, ülevalt allapoole tõmmates, kuni parempoolse kaenlakooani. Parempoolset kaenlakooast harjates seisab puhastaja natuke eespool veise edejalga, kaela kohal, seljaga veise pää poole, võtab harja laiemast otsast kätte, suunab eespoolt kaenlakooasse nii, et üks kord harja pidemed on rinnakondi ja teine kord küünarluu poole, mõlempidi harjaga kord edasitagasi veise pikisihis tõmmates. Sellejärele võetakse jälle hari keskelt kätte, puhastaja asub veise edejala kõrvale, näoga sama jala poole, puhastab küürutades (kükitamine ei ole lubatav) edejala seest, eest, küljest ja tagant ning sõrgade piirde. Nüüd tõuseb puhastaja aba tagumist äärt nagu edeäärtki harjates, püsti, harja püstisihis hoides (harja pidemed kord vastu roideid ja teine kord vastu abaluu serva). Aba tagumist äärt mööda turjani jõudnult, võtab puhastaja harja rõhtasendis (veise pikisihis) kätte ja puhastab parempoolse selja osa abast kuni puusanukini ja tühimuseni, ka üle ja ümber puusanuki harjaga tõmmates. Parempoolset seljaosa puhastades asub puhastaja näoga risti veise poole (selg väljapoole) ja tõmbab harjaga selja keskjoonest alates ülevalt allapoole nii pikkade tõmmetega, mis vastaks vähemalt kolmandik selja ja kõhualuse keskjoone vahelaugusele. Nüüd jätkub külje keskosa puhastamine tühimuseni kuni abani, kusjuures puhastaja näoga veise pää poole pöördult liigub puhastades ettepoole (aba poole). Tõmbed ülevalt allapoole algavad sellest kõrgusest, kus eelmised tõmbed lõppesid ja peavad olema vähemalt niisama pikad kui seljaosa puhastamisel olid. Küljeosa puhastamisel tuleb hari käes hoida nagu selja puhastamiselgi (pikisihis). Hari endiselt käes, jääb puhastaja endisesse asendisse, ainult enam küürutades puhastab kõhualuse, ise liikudes tagurpidi, edejalgadest kuni udarani. Kõhualuse puhastamisel tõmbed endises sihis, algavad säält, kus küljeosa puhastamisel lõppesid, ulatudes vähemalt rinna ja kõhualuse keskjoonele. Udarani jõudnult, pöörab puhastaja end näoga udara poole, võttes harja kätte kitsama otsaga ettepoole, tõmbab ristisihis edasitagasi tõmmetega paar korda kõhualust just udara eest ja puhastab udara edeosa; näoga tahapoole pöörates (selg veise pää poole) puhastab udara külgmise- ja alumiseosa ning reie sisemise külje kuni kannakondini (udara ja reie vaheline nurk puhastatakse udara pikisihis harjaga edasi-tagasi tõmmates, kord harja pidemed reie poole ja teine kord udara poole pööratud). Udara külgmiseosa ja reie sisemise külje puhastamist lõpetades, tuleb harja kitsama otsaga puhtaks tõmmata ka kubemekoobas. Nüüd tõuseb puhastaja, näoga tühimuse poole olles ja harja püstisihis kätte võttes, kubet, tühimust ja reie edeserva harjates, püsti. (Harja pidemed peavad kord ka reie edeääre vastu suunatud olema). Edasi võtab puhastaja harja põiki

Ülal: veisepu-
hastamise võist-
lus, all: kartu-
likoorimise
võistlus.

Pilte
Järva
maanoorte
võistlustelt

Ülal: Üleriik-
lik Maanoorte
Vanem A. Jüri-
ma maanoorte
juhtidega nõu
pidamas. All:
laud väärtus-
like auhin-
dadega.

kätte ja puhastab laudja piirkonna, sabajuure ja ristluu keskjoonest kuni reieni, edasi-tagasi või ülevalt allapoole suunatud tõmmetega (viimased tõmbed tingimata pärikarva), lükkab sabajuure parempoolse koopa taha- ja allapoole suunatud tõugetega puhtaks. Sellejärele puhastaja asetub veise parempoolse tagajala taha, näoga veise pää poole pöördult ja puhastab reie välimise ning tagumise osa, samuti piima-pegli ja udara tagumise osa; jätkab samas asendis, kuid enam küürutades, parempoolse tagajala puhastamist kannakondist kuni sõrgadeni, seest-, eest- ja tagantpoolt, ühes piirdega.

Nüüd on veise pää ja parempool puhastatud, mispärast tuleb veisest kaugemal (sõnnikukäigul, veise taga) puhastada hari tolmust, seda vastu kammi pidemeid edasi-tagasi tõmmates ja kammi tolmust tühjaks koputades (harja servaga kammi seljale koputades).

Kui hari tolmust puhtaks tehtud, asutakse veise vasakpoolt puhastama alates kaelast, pää ja kaela liitumise kohalt, samas sihis ja samade võtetega töötades kui kaela parempoolt puhastades, selle vahega, et nüüd on puhastaja seljaga veise pää poole pöördud; jätkub aba edeääre ja väliskülje puhastamine nagu parempoolle. Kaenlakoobas aga puhastatakse veise vasaku edejala taga seistes, näoga veise pää poole pöördult, tagant ettepoole suunatud edasi-tagasi tõmmetega. Aba tagaääre ja vasakpoolse seljaga puhastamine sünnib nagu parempoolle, kuid keskkeha vasakpoolse küljeosa puhastamisel on puhastaja seljaga veise pää poole pöördud ja liigub tagurpidi; samas asendis kuid enam kummardunud puhastatakse ka vasakpoolse keskkeha alumine osa (kõhualune), kusjuures puhastaja liigub õigetpidi (udara poole). Edasi puhastatakse kõhualune udara eest, udara vasakpool, vasaku reie sisemine külg, kubemekoobas, vasakpoolne sabajuurekoobas, vasak reis ja jalg samaste võtetega nagu parempoollegi samanimelisi kehaosi puhastades. Ka puhastaja asendid on samased. Ainult piimapeegel ja udara tagaosa jääb puhastamata, kuna need veise parempoolse puhastamisel juba puhastati.

Viimasena, kohe vasakpoolse tagajala puhastamise järele, puhastatakse saba. Saba puhastamisel puhastaja asub veise taha, saba kohale, näoga otsejoones veise pää poole, hoiab vasaku käega saba tutist kinni ja harjab paremas käes oleva harjaga saba igalt poolt pikisihis edasi-tagasi tõmmetega, ühtlasi ka anusest ja suguosadest harjaga kergelt üle tõmmates. Kõige viimasena puhastatakse saba, seda paremas käes oleva harjaga igalt poolt vastu karva kratsides, kusjuures tutist kinnihoidev vasak käsi järk-järgult tuti tipu poole nihkub vähehaaval tuti jõhve käest vabastades, kuni kätte jääb veel peenike kimp kõige pikemaid jõhve. Siis võetakse saba vasaku käega ülevaltpoolt tutti kinni, lastakse tuti lahti ja lüakse paremas käes oleva harjaga lahedaks ning lastakse saba lahti. Puhastatakse hari ja kamm nagu parempoolse puhastamise lõppedes. Sellega on ka veise puhastamine lõppenud.

Märkus: Väga määrdunud ja karvahetatavate veiste puhastamisel, kui hari kiiresti ummistub, sünnib harja puhastamine tarviduse järgi. Määrdunud kohtasid puhastades võib harjatada ka muus sihis kui eespool nimetatud (otstarbekohasust silmas pidades), kuid viimased tõmbed tulevad tingimata teha pärikarva, et karv harjamise järele siledaks jääks.

Kammiga töötab vasak käsi. Kamm, kus seda tarvitatakse, käib alati harja eel. Kammiga ei või kuivanud sõnnikut ühes karvadega, vägivaldselt (jõuga) maha kratsida. Kammiga tuleb tõmmata kergelt (ei tohi tugevasti päälle rõhuda) ja ettevaatlikult, et nahk ei saaks kriimustatud. Kondiste ja õhukeste karvakatete ning õhukeste nahaga kehaosade puhastamisel tuleb kammi tarvitamisest võimalikult hoiduda. Kammi ei ole lubatud tarvitada pää, kaela, kaenlakoobaste, selgroo, puusa- ja peranukkide, udara, reite sisekülgedele, jalgade ja saba puhastamisel.

Veise välimiku hindamise võistlus.

1. Veise välimiku hinnatakse alljärgneva punktidekava järele:

	Lehmad punkti kuni 3	Pullid punkti kuni 3
1. Pää	3	3
2. Kael, õlgmik, rind	8	8
3. Selg, küljed, tühimikud ja kõht	6	6
4. Lanne	4	4
5. Laudjas, ristluu, saba	7	7
6. Jalad, reied (tugevus, seisak, käik)	5	7
7. Udar ja piimamärgid	7	—
8. Üldmulje	10	15

Kokku kuni 50 kuni 50

2. Veis tuuakse välja ja hinnatakse üksikute kehaosade järele. Kõrgem punkte arv pannakse välja siis, kui kehaosa ei jäta midagi soovida. Esinevate vigade ja puuduste korral vähendatakse punktide arvu kuni kolmandikuni võimalikust. On viga keskmine, näiteks laudjas

Arkna 2-he a. Põllunduskooli

I klassi

võetakse vastu meesõpilasi, kes vähemalt 16 a. vanad, algkooli lõpetanud ja 1 a. töötanud talus.

Õppemaksu koolis ei ole. Eluruumid, iga 3—4 õpilase kohta tuba, ühes sisseseade, kütte ja valgustusega on tasuta. Toitlustamine toimub õpilaste toitlusühisuse kaudu ja maksab tegelikkude kulude ulatuses 12—14 kr. kuus.

Toetus-laenufondist võib saada pikaajalist %-ta laenu ja toetust.

Õppetöö algab 17. okt. ja lõpeb 29. aprillil. Sisseastumise sooviavaldus ühes elulookirjelduse ja haridustunnistusega esitada koolijuhatajale. Aadress: **Rakvere**, postkast 50.

Koolijuhataja.

on kitsas, vähendatakse punktide arvu pooleni võimalikust. Jätab hinnatav osa vähe soovida, vähendatakse punktide arvu 0,5—1 punkti võrra.

Üksikute kehaosade eest antud punktid arvatakse kokku.

3. Võistlusteks valitakse võistluse juhi või komisjoni poolt neli sama tõu lehma ja hinnatakse need punktimisviisi järele. Nii selgub punktide kokkuvõttes, milline on lehmade järjestus välimiku häälduse järele — I, II, III ja IV koht. Lehmad peavad olema täiskasvanud ja enam-vähem ühevanused — alates 6—7 a. vanusest.

4. Korraga võib hindama lubada ainult neli võistlejat, kuna rohkema arvu puhul segatakse üksteist. Nelja lehma hindamiseks võistlustel lubatakse aega pool tundi.

5. Hindamise lõppedes antakse hindamislehed võistluse juhi kätte. Viimane märgib iga lehma nime alla selle numbri (1, 2, 3, 4), mitmendal kohal tema (või vastava komisjoni) hindamisel oli lehm. Näide: võistluse juhil oli lehmade paremusjärjekord — 1) Lehik, 2) Kaunik, 3) Pühik, 4) Öunik. Võistleja seadis lehmad järjekorda — I Kaunik, II Pühik, III Lehik, IV Öunik. Kirjutades võistleja poolt säetud järjekorras lehmade asemele võistluse juhi järjekorra numbrid, saame arvude rea 2 (Kaunik), 3(Pühik), 1 (Lehik), 4 (Öunik).

Saadud arvude rea otsime üles võistlejate auhindamise tabelist, kust selgub mitu punkti ja mitmenda auhinna võistleja saab. Selles tabelis on toodud kõik võimalikud 24 kombinatsiooni 4 lehmaga.

Näiteks toodud arvude reale 2, 3, 1, 4, vastab 60 punkti ja II auhind.

6. Kui kaks hindajat on ühtemoodi hinnanud, selgitatakse parem neist hindamiskomisjoni poolt neile esitatud küsimustega.

7. Võistlejate auhindamise tabel.

Asetas lehmad järjekorda:				Saab punkte	Saab auhinna
1	2	3	4	100	I
1	2	4	3	80	I
1	3	2	4	80	I
1	4	2	3	60	II
1	3	4	2	60	II
1	4	3	2	60	II
2	1	3	4	80	I
2	1	4	3	60	II
2	3	1	4	60	II
2	4	1	3	40	III
2	3	4	1	30	III
2	4	3	1	30	III
3	1	2	4	60	II
3	2	1	4	60	II
3	1	4	2	40	III
3	2	4	1	30	III
3	4	1	2	20	—
3	4	2	1	10	—
4	1	2	3	30	III
4	1	3	2	30	III
4	2	1	3	30	III
4	2	3	1	20	—
4	3	1	2	10	—
4	3	2	1	0	—

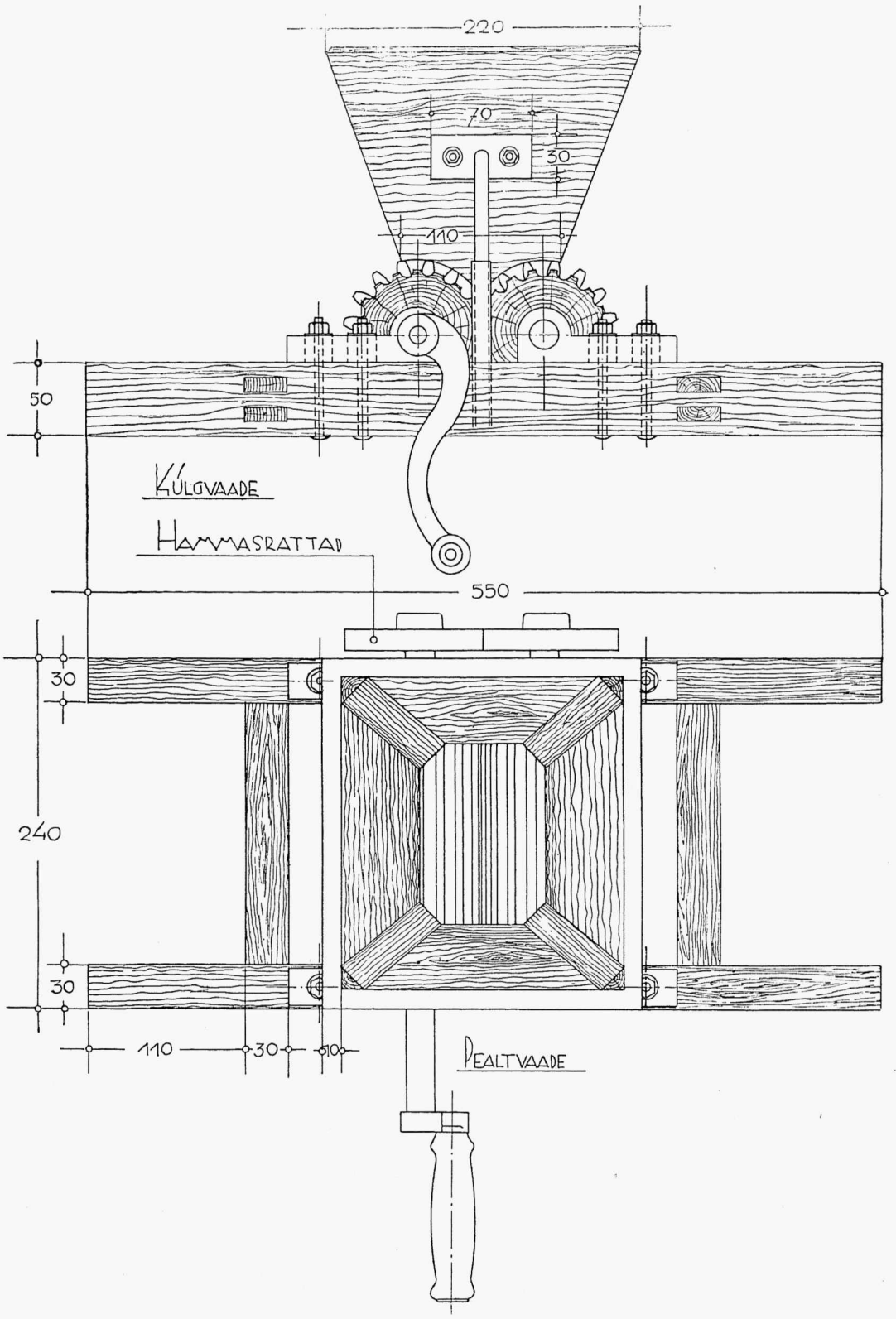
Veise välimiku hindamise võistlusel on soovitatav kasutada „Veise välimiku hindamise juhust“, kus on veise välimiku hindamist käsitatud üksikasjalisemalt.

Tehnika noortele.

Marjaveski.

Joonisel toodud marjaveski on mõeldud marjade purustamiseks. Pärast purustamist lastakse saadud marjapudrul teatav aeg seista ja siis eraldatakse mahl valgumise või pressimise teel. Toodud marjaveski alusraam on valmistatud vahtra-, kase- või saarepuust, mõõdetud 550 mm pikk ja 240 mm lai. Raamipuude mõõdud on 50 mm korda 30 mm. Marjaveski valtsid on valmistatud vahtra- või saarepuust, läbimõõduga 90 mm. Valtsi pikkus 175 mm. Kummasegi valtsi on hõõveldatud 21 poolümmargust soont. Soone laius 9 mm ja sügavus 5 mm. Valtsi keskele on asetatud 20 mm läbimõõduga võll, mille ühte otsa on kinnitatud 100 mm läbimõõduga 15 hambaga hammasratas. Hammasratta üksikasjad ja mõõdud selguvad jooniselt. Valtside laagrid on valmistatud rauast ja on tellitavad. Laagrid on kinnitatud alusraamile kahe poldiga. Laagrite mõõte ja valmistusviisi vaata jooniselt. Juhul kui pole käepärast rauatöö riistu ja puudub ka vajalik

tööoskus, siis võib kõiki nimetatud raudosi asetada puiduga. Valtsi võll ja valts tulevad sel juhul treida ühest puust. Võlli läbimõõduks võtta 30 mm ja selleks et vähendada võlli hõõrumist laagripesas, tuleb võllile kinnitada vastava läbimõõduga 5 mm laiused 1,5—2 mm seinapaksusega vask-puksid. Samuti võib ka laagrid valmistada puidust ja võlli pesa varustada sobiva läbimõõduga vaskpuksiga. Tavalliselt marjaveski valmistamisel sünnitab raskusi sobivate hammasrataste leidmine. Ka siin võib asja lihtsustamiseks kasutada joonisel näidatud hammasrataste asemele harilike jalgratta tagumise ratta ketirattaid, neid omavahel ühendades ketiga. Veski vänt on malmist, kuid niisama hästi võib vända valmistada ka rauast või puidust. Vänt tuleb varustada treitud puust veerleva käepidemega. Veski kolu on valmistatud 10 mm paksusest vahtra-, kase- või saarepuust ja on äratõstetav, valmistusviisi ja mõõdud selguvad jooniselt. H. Velbri.

220

70

30

110

50

KULGVAADE

HAMMASRATTAT

550

30

240

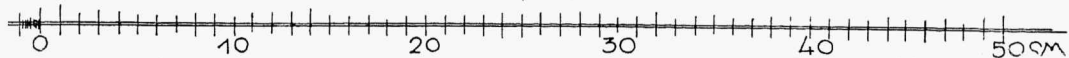
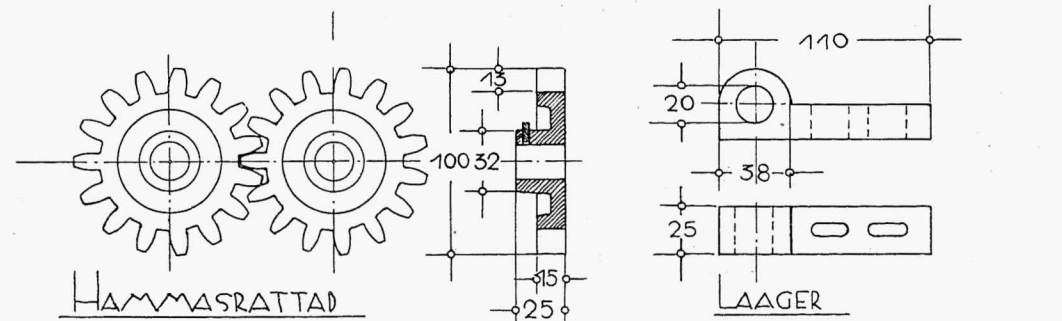
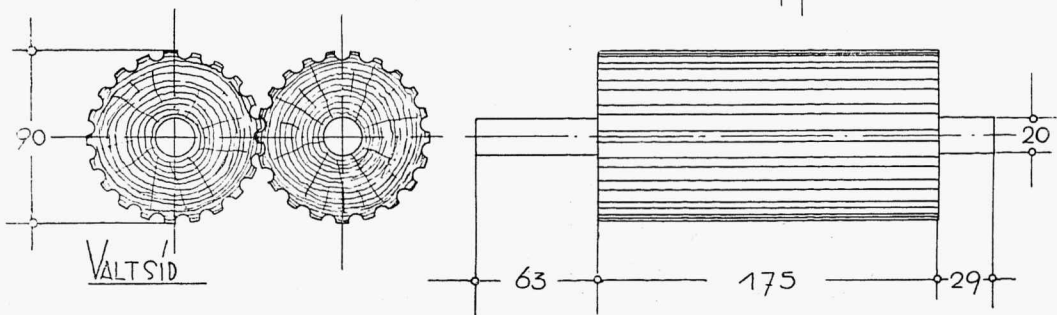
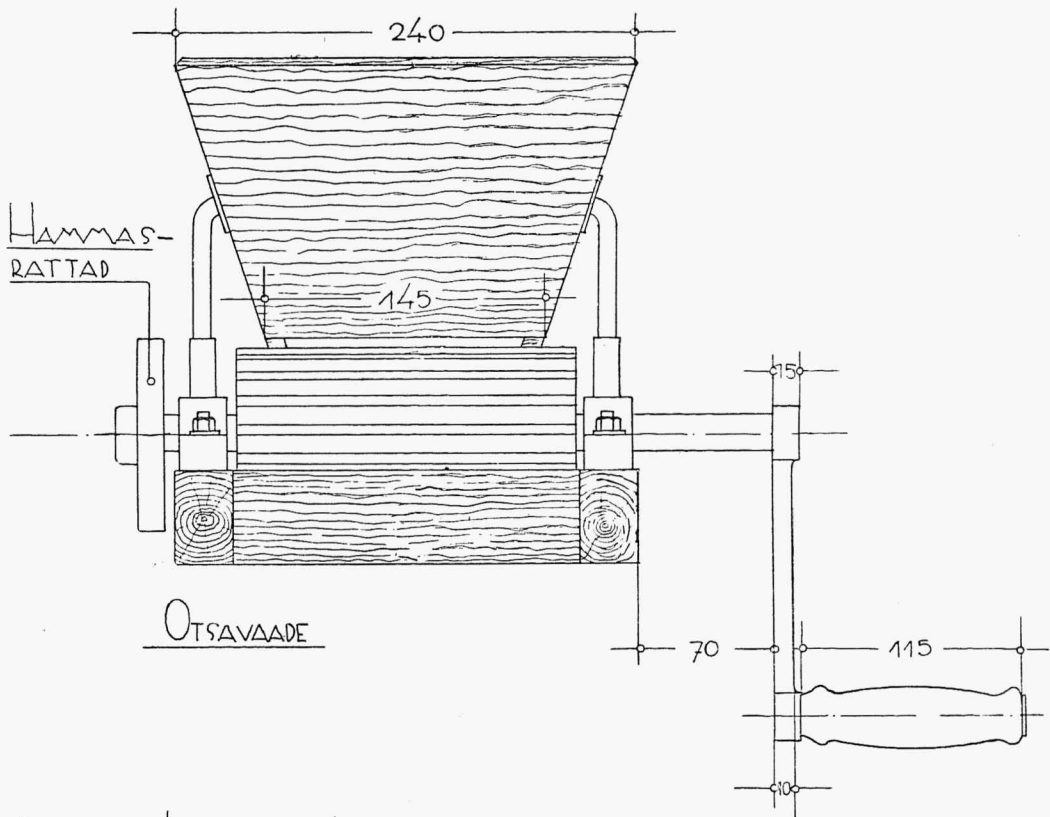
30

110

30

60

PEALTVAADE

Kas maa või linn?

Lugejale vastuseid Kalju Sinilillestele.

Kallis Kalju Sinililleste!

Lugenud Sinu õpetlikke sõnu juulikuu „Tõusvast Nourusest“, ruttan Su tulevast karjääri kadetsema, kummardan Su ees kui üks ajast mahajäänud maapoiss, kohmakas ja pilk segane nagu Sinu poolt Tallinnas Viru tänaval säärikutes nähtud maapoistelgi.

Ma rumal pole vaevaks võtnud linnas olles kordagi vaadata Willy Fritschi ega Greta Garbot, olen ikka leppinud oma puna-valge koduga ilusas metsakulus, laulnud oma vana elutarga kooliõpetaja juhatusel. Mu ajus tekis kinnismõte, mis oli vaid põrunud aru õnnistus, et on midagi viltu kui Sina kadestad linnanoorhärade flanellpükse suuresõlmelisi kirevaid lipse, linna varjatud lõbustuskohti ja romantilisi öid Pärnu ja Narva-Jõesuus. Kuid nagu kuldrõngas seaninas on kirev lips ja laiad flanellpüksid mehe jalas, kel pole mõistust ning maa-armastust südames.

Mis räägid Sa metsakolkast, kus polevat midagi ilusat ja hääd! Nii võib rääkida ainult noor, kes pole lugenud looduse salaraamatut, vaid juba jõuetult vaevleb linna orjastamisfaasis. Püüa seda teha, ennekuui on hilja, ennekuui Sind on neelanud linna umbtänavate kõrvalharud kõige oma turunaiste mustuse ja saastaga, mis Sulle juba nüüd niivõrd pähe on läinud, et pead seda isegi kultuurilisemaks kui maad. Tõmba palk omast silmast, siis paistab Sulle selle kultuuri sisu. Ja siis loodan, et kõik saab teiseks. Et Sa pea unustad kõik need välised pettepidid, milledele rajasid oma kirja.

Räägi sellest ka oma sõbratarile. Võta ise oma talu ohjad, vii kultuuri oma talusse ja selle ümbrusse ning saa viljakaks ja praktiliseks peremeheks. Linnas tehtud töö on nälgjatondi peletamiseks. Põllumehetöö on aga kunstnikutöö, sest ta muudab tühja, sigimatu maa viljakaks, mis annab toitu temale ja ta rahvale ning pakub ilusat vaatepilti ta silmale. Põllumees võib oma praegu kohati hooletusse ja laokile jäänud (võib-olla on selline ka Kalju kodu!) kodu aastate töö ja korraldava käega nägusaks ja jõuliseks muuta, kui ta organiseerib oma ettevõtte nii, et ükski töökäik ei jookse luhta, et ükski õige looduslik või tulunduslik moment ei jää kasutamata.

Olen rännanud palju, teeninud mitmetes olukordades ka linnas, kuid ei vaheta iialgi praegust olukorda, kus noorte peremehena võin oma talu korradada ja juhtida. Esimesed nisumurmed ja lokkavad rohukoplid — kultuurkarjamaad — tiivustavad mind üha enam uu-

tele ja põhjalikumatele katsetele, ja siis pole talus enam puudust ka rahast.

Kord mõistad Sinagi, Kalju, olukordi šikilt jalutavate linnanoorhärade ja tüsedate maanoormeeste suhtes, sest esimesed on kui Gogoli surnud hinged, milliseks ei taha saada ükski terve noor.

Arvan, et ma siin seda Sulle jutustades pole mitte sõelaga vett tassinud, et Sa oma unistused tippmamslitest ja jooksupoistest peagi püüad unustada ja lood endale õige ettekujutuse tulevases elust.

Ants Murdlaine, Virumaalt.

Ma isiklikult Teid ei tunne, Kalju Sinililleste, kuid Teie kirja järgi otsustades peaksite põlvenema maalt ja seepärast ma tahangi Teile kirjutada need read vastuseks. Ma ei ole suur kirjamees, kuid püüan siiski Teie „aksioomidele“ mõned ümberlükkavad tõestused esitada, mis pole kuskilt laenatud, vaid tulevad ühe naiivse tütarlapse pisikesest südamest. Ma ei tea Teie poolt eelistatud filmist suurt, ja mul ei ole aimu Zarah Leanderist, ja ma ei taha tarvitada keerukaid võörkeelseid sõnu, mis annavad tunnustust „haridusest“, kuid ma tahan kirjutada lihtsalt ja lugupidavalt.

Ei tahaks uskuda, et üks maanoor võib enda meelt nii muuta kui Teie sellega hakkama olete saanud. Teie põlgate oma sünnikoha ära ja eelistate sellele linna, mis on Teile nii võõras, et Teie sääl muud ei näe kui lõbustuskohti, kinosid ja peeneid naisi ning kraadelikult täistopitud õlgadega poisse. Kus on siis nüüd kultuur? Kas kohvik ja turg on kultuuri allikaks? Vanasõna ütleb, et riie ei riku meest, kuid Teie arvates peaks kultuurne inimene olema ainult see, kes oskab taga ajada karjuvat moodi. Ei sugugi, Kalju Sinililleste! Moekultuuri ja väimsekultuuri vahe on väga suur. Arge pahanduge, kuid Teil väga kergesti võib viimane puududa, — maidu Teie ei salgaks oma kodu!

Kunagi, vast ma olin siis 13—14 aastane, oli mul ka pöörane kihk linna järgi, sest meie sulane Juhan läks sinna hoovipoisiks ja tema maal is linna meile, maainimestele, sellises valguses ja raamis nagu ma ette kujutasin ainult paradüüsi. Algkooli viimases klassis ma unistasin ööd ja päevad linnast ja selle võludest. Isegi unes nägin, et sääl süüakse ainult saia ja juuakse kohvi pääle.

Ja elu pidi sääl ärasetamatult hää olema. Kuid ma veendusin varsti vastupidises. Kui vabanesin algkoolist, viiski mind isa linna edasi õppima. Algul, pean kinnitama, olin väga rahul, sest kõik oli uudne ja huvitav. Ma olin uhke endale. Uhke seepärast, et meie klassist olin ainukene, kes pääses linna, kuna kooli kaasõed jätkasid edasiõppimist kodumajanduskoolis. Siis ma ei pidanud sellistest koolidest lugu, kus õpetati majapidamist, lehmaliüpsmist ja söögikeetmist, sest see lõhnas nii väga maa järgi. Tahtsin profiiti lüüa haridusega. Suve vaheajal kõnelesin, et lähen ülikooli. Kuid seda röömu mul kauaks ei olnud. See kadus siis kui sõitsin kunagi, vist kolme aastase linnasoleku järgi jälle maale puhkusele. Meie vallas korraldati lõikuspäeva. Arvasin end küllalt targa olevat ja püüdsin anda nõu ning näpunäiteid peolaua korraldajatele perenaistele, eriti oma algkooliõdedele, kes olid lõpetanud kodumajanduskooli. Veel praegugi mul on piinlik, kui ma sellele mõtlen. Ma olin nukker, peaaegu meeleheitel, kui selgus, et mul pole endä haridusega midagi pääle hakata köögikunstis. Kuid ometigi ma tahtsin meeldida nii mõnelegi. Süda tikkus närbuma sellele mõeldes. Ehkki mu kooliõed ei andnud kuidagi selleks märku, et ma ei sobi maale, kuid see vist oli kõige hullem. Mul oli niipalju taipu, et tunda seda ise.

Arvate, lugupeetud Kalju Sinililleste, et ma jätsin keskkooli pooleli ja jooksin kodumajanduskooli? Ei! Seda mitte. Kuid ma hakkasin kohandama end maale, kus leidisin hulga rohkem võlusi kui linnas. Lõpetasin keskkooli ja siirdusin tagasi maale. Mõned külas ütlesid küll, et näe kus on narr, ise peaaegu ülikoolis, aga tuleb mulda tuh-nima. Ma ei tea, kuidas Teie sellest aru saate, kuid mina olen leidnud, et linna võlud ja röömuud on petlikud. Ei tunne häbi, kui teen hommikust õhtuni talus tööd ja õhtul poen rahuliku südamega vaiba alla. Ma küll ei maksa päevas paari krooni söögi eest, kuid arvan, et see söök on rohkem väärt, sest ta on alati värske ja mis kõige tähtsam: ma ise valmistan ta tervele perele!

Ehkki mul oleks võimalusi pugeda kuskile büroosse, kuid see mind ei võlu. Ajan piskuga läbi ja ka mul on jalgratas nagu Teil. Tunnen end iseseisva noorena ja mul on röömuud kui saan kuidagi kasuks olla oma isa-kodule, kus ma olen sündinud ja kasvanud.

Pole tööd põllumehe elus, mis ei oleks seotud omapäraga ja teatava romantikaga. Nagu algul märkisin, et ma pole suur kirja-mees, kuid ma püüan anda enda tundeid ja veendeid maa suhtes edasi nii kuidas seda oskan ja tunnen.

Kes võitsid meie iseseisvuse ja kellest sõltub meie majanduslik iseseisvus? Usun, et põllumehest. Maa on olnud see, kes on päästnud meid paljuistki ebameeldivusist ja küllap säält tuleb abi ka edaspidi, kui seda

tõesti tarvis läheb. Kui Teile meeldib laopois-i amet, siis õnn kaasa! Aga pidage meeles, et tõsine maanoor ei unusta enda sihte ja ideaale. Õppige tundma enda isa ja ema. Kuidas nemad suhtuvad Teie plaanidesse? Vast meil avaneb võimalus veel mõtteid vahetada. Seni-
lugupeetavalt

Irene Puusepp,
Tartumaaalt.

Kui inimene on iseloomult laisk, nii kehaliseks tööks kui mõtlemiseks, siis võib ta hõlpsasti kutserit kindraliks ja sädelevat rani töö-
liseks kullaks pidada. Kellel aga on kohuse-tunnet, see selliste väidetega kui Teie küll väl-ja ei tule. Need väited otse õhkuvad kerge-meelsusest ja tööpõlgusest. Mõlemad omadu-
sed on aga taunitavad, kuna kindel meel, pü-
sivus ja töö on need tegurid, mille abil luuak-
se maailm ja elu. Kes põlgab tööd, põlgab ka
arengut, ja kes põlgab arengut, ei saa kunagi
olla kultuurinimene, tundku ta kasvõi kõigi
filmidiivade päritolu ja sünnikohad. Muide,
Teie väide, kus seate elutundmise abinõuks ja
mõõdupuuks filmi, iseloomustab kogu Teie
ellusuhtumise, kuna selles Teie ei teotse töö-
likkusega, vaid ainult kujuteluga. Vabanda-
tav see siiski ei ole. Endale elu „magusaks“
tegemiseks — võib ju illusioone luua ja unis-
tada, ent neid tõdede pähe teistele pakkuda —
see on juba ise asi.

Tõsi, linnaelulgi on omad hüved nagu maal
puudused, ent olgem avameelsed ja erapoole-
tud nende hinnangul. Teil aga nähtavasti
puudub endalgi tõelik pilt linnaelust, kuna
vaatlete nagu linnulennul vaid selle välist kül-
ge ja lasete end selle hiilgusest pimestada nagu
kõik „linna-kippujad“, just kippujad, s. t. sel-
lised, kes võiksid ja saaksid maal elada, ent
otsivad „kergemat põlve“. Hiljemini õpivad
nad muidugi nägema ka tõelikkust, ent siis on
hilja; ja et end mitte halvustada, jätkatakse
endiselt vana laulu. Kui tahate linnaoludest
õiget pilti saada, ärge siis vaadeldge ainult
„Viru’t“, vaid vaadake korra-ks ka agulite keld-
ritesse ja põõningutubadesse, kus elavad need,
kes on ühel ühiskondliku tasemel meiega; min-
gem Pelgulinna, Sikupilli, Lasnamäe nõlvadele
ja Kopli barakkidesse, ja vaadake säälsel-
ki elu.

Ei sääl saada „puhtas riides tööle jalutada“,
nagu ei kannu ka enamik — ja suur enamik —
maanoori tänapäeval küllaski vaid karvast, ko-
dukooitud riidet, vaid pigemini veel paremaid
riidesorte kui need, kes on läinud külast linna.
(Vähemalt meil Järvamaal on lugu nii.) Ei saa
need endale lubada põõnamist kella 9—10-ni
hommikuti, ei „maitsvat saia“ hommikueineks
ja paarikrooniseid lõunaid südalinna baarides
(muide polegi baarid mingid söömiskohad), se-
da võite vaid Teie oma unistustes, kus pole ar-
vestatud ei palga suurst ega väljaminekuid
linnas.

Arvatavasti leidub Teie „karjääri“ kadesta-
jaid küll Teie-sarnaste hulgas, teadlike maa-
noorte seas aga vist küll mitte. Kui tuleme

ärnisse, kus teenite, peate Teie meid teenima — on's see kadestusväärne? — ja peremeeski, kellele Te olete koera eest siia-sinna ajada, kumardab meile, kui tal läbimüük ja äri edu lähtis.

Kirjutate preilist, kel kavalere iga sõrme jaoks. Pole ime: Virus jalutab ju õhtuti „daame“, kel neid igal ööl mitu!

Ja säärikuis maapoisid? Muide on see ebatõena tunduv länapäeva oludes. Ons säärik siis see halvim jalanõu, kui kindralidki kannavad säärikuid ning linnaelanike jalas võite näha veel palju halvemaidki „kottasid“. Vaadake kord kasvõi turul ringi! Ja kui kellelgi on käed tööst krobelised, ei seegi tarvitse olla veel kultuuripuuduse tunnus, sest on ju üks nimekas kirjanikki ütelnud, et „käte ülesanne on olla eelkõige hoolsad ja vast siis hoolitsetud“.

Siis suvitust. Muidugi, majateenijail on see võimalik, et sõidetakse kuurorti. Ent sääligi ootab neid samane töö, mitte puhkus, ning sedagi ei pälvi kõiki, kuna osa „saksu“ lepib sellegagi, kui on kuskil lombike vett ja tukake metsa, päris tavalises talumiljööös. Ning laopoisid ja teised sarnased „asjamehed“ võivad kuurordi kirevast elust ainult und näha, nagu maanooredki, kellelel siiski vahel võimaldub kuurordi matkatagi, kas oma jalgrattal või siis koos maanoorteringi huvireisi seltskonnaga. Ja õieti polegi maanooril selleks vajadust, sest puhas õhk, päike ja sageli ka vesi supluseks on nagonii alati vabalt kasutada. Küll aga oskab suvituse väärtust hinnata linlane, kes peab küpsema suvekuumuses, linnatolmus, umbses töökojas või büroos. Proovige neid „mõnusi“ nädalapäevad, siis kõnelgem edasi.

Tõsi, maaelulgi on omad puudused, ent need puudused, nagu mujalgi, pole nurisemise ja hädalduste põhjuseks, vaid ülesandeiks, mis ootavad täitmist. Teie käitumine aga meenutab väga usklike, kes ei hooli siinse maailma hädadest, oodates vaid pääsu „taevasesse le-

ruusalemma“. Et aga selline seisukoht elus on väär, seda ei tarvitse vist üteldagi.

Suur ja üllas kultuur edeneb küll rohkem lokkavate nurmede ja niitude keskel kui kinos või kohvikulaua taga. Suurvaimud on erandi-ta alati ammutanud rohkem väärtusi vabast loodusest kui umbsest töötoast. Tahate Teie siis olla see prohvet, kes tõendab vastupidist?

Tervitades

Luuamäe Martin,
Järvast.

P. S. Olen sündinud linlasena ja hiljemini-gi sääli lühemat aega elanud. Arvan end seetõttu olevat teadlikuma linnaoludest kui Teie oma juhuslikel matkadel omandatud „teadmiste-ga“.

Seesama.

Kui Teie, armas Kalju Sinililleste, enda „aruka väite“ lõpul poleks selgeks teinud, et Teil pole veel mingit kindlat elukutset ja Teie unistate õndsast talurahvakaupluse laopoi-si karjäärist, siis ma oleks uskunud küll, et siin on tegemist ühe noore rätsepaga, kes on linnas end „täiendanud“ ja linnakaevust vett joonud. Muidu ei või üks korralikult kasvanud maanoormees nii „tarka“ juttu ajada. Arvan, et pole minu kohus Teile püü-da aru pähe panna, sest selleks on Teil va-nemad. Aga kui Teil puudub võimalus laiu flanelipükse saada ja kirevat, suure sõlmega lipsu löua alla, mida Teie näite nii väga hi-mustavat, siis soovitaksin Teile minna kus-kile naabertallu kraavi kaevama, muidugi sel juhul kui kodus tööpuudus valitseb.

Üldiselt leian, et polegi viisakas kasutada meie ajakirja ruumi Teile vastamiseks ja seepärast ma lõpetan oma vastuse järgmise lausega: „Õndsad on need, kes on vaimust vaeses, sest nende päralt on...“

Tõnis Raudmaa,
maanoor Tartumaalt.

Kirjandus.

Sügisene lugemislaud maanoortele.

Sügise lähenemisel seisab iga teadlik maanoor raske küsimuse ees: millega täita kasu-toovalt tööst vabu silmapilke ja pikki õhtuid? Ei ole kahtlust, et vastus sellele küsimusele on: lugemise-ga. Ent see vastus omakorda tingib uue ja esimesest veelgi raskema küsimuse: mida siis peaks lugema? Valikust ole-neb kõik. Raamatust võime leida parima nõu-andja oma õnnes ja õnnetuses, raamat õpetab meid elama ja töötama, ta teeb meid vaimselt kaugenägi jaoks ja seega valitsejaks, määrab uusi sihte ja suundi, tähistab eesmärke ja siht-kohti ning aitab neid totella. Nagu raamat

vaimusilmana on üksikisiku tuleviku pant ja alus, nii on ta seda edasi ka rahva juures, mil-lest annab küllalt selge tõenduse meie oma ajalugu.

Kuid raamatuid on häid ja halbu, ning see on asjaolu, mis teeb otsustamise märksa ras-kemaks. Lisaks sellele langeb kirjandus kui sõnanduse üldtervik väga mitmesse eriharru. Siin on ilukirjandus ta mitmesugustes kategooriates ja kunstilistes väärtusastmetes, alates kirjanduslikust klassikast ja kandudes läbi rahva- ja ajaviitekirjanduse kuni sopakir-janduseni. Teatud ulatuses kuuluvad sellesse

eriharru ka reisikirjandus ning memuaari- ja elulookirjandus. Kogu ilukirjandus jaguneb omakorda algupäraseks ja tõeliseks ilukirjanduseks, ning edasi kohtame kirjanduslikku kriitikat, teaduslikku ja populaarteaduslikku kirjandust, õppekirjandust, üldteoseid, noorsookirjandust. Ükski neist pole võimeline asendama teist, kõigi liikide paremiku tuleb õppida aastatega tundma, — muidugi alates ülalt selles ulatuses, nagu seda võimaldavad olud. Ja oludest olenevalt kerkib paljudelgi lisaks muule küsimus: mida tuua oma kodusse raamatukogusse? Lähtuda tuleb nimelt kindlast veendumusest, et iga tüsua maanoore kodus leidub tulevikus raamatukogu, millele pole mõeldav kultuurne kodu.

Tahtmata pretentideid täiuslikkusele, olgu alamal antud lühikesi viipeid meie uemast kirjandusest, millist maanoor peaks lugema ja jõudumööda ka omandama.

Alates meie paremast ilukirjandusest, tuleb kindlasti soovitada vanameister A. H. Tammsaare „Tõde ja õigust“, suurt eepost maale ja maatõele, maahingele ja mullavaevadele, selles mõttes eriti suurteose I ja V köidet. Erilist tähelepanu väärib aga ka III köide, kus leiab lahkamist 1905. a. sündmustik ja mõisade põletamise tagapõhi. Jõudnud juba kord 1905. a. juure, olgu ühtlasi juhitud tähelepanu Jaan Kärneri „Tõusvale rahvale“, millest on kujunemas omalaadiline triloogia. Väga lähedane maavaimule on ka Aug. Mälgu uuem looming, Metsanurga võitlusromaan „Soosaare“ ja M. Raua „Kirves ja kuu“, kuigi on põhjust arvata, et viimastega ollakse juba tuttav.

Rõõmustavat viljelemist on meie viimase aja kirjanduses leidnud ajalooline romaan, millises liigist on eriti silmapaistvad M. Metsanurga „Ümera jõel“, A. Mälgu „Surnud majad“, E. Kippeli „Suure nutu ajal“ ja „Kui Raudpea tuli“, samuti Hindrey Sigtuna-lood. Kui lõpuks tõsta uemast algupärasest ilukirjandusest välja veel A. Jakobsoni „Vaikne õhtu“ ja „Oktoobri tuul“, Metsanurga „Kutsutud ja seatud“, R. Rohu loomingu parim saavutus „Igapäevased inimesed“, F. Tuglase „Väike Illimar“, H. Visnapuu värssromaan „Saatana vari“, A. Kivika „Nimed marmor-tahvlil“ ja A. Gailiti „Isade maa“, oleksid enam-vähem loeteldud teosed, milliseid maanoortel tuleks lugeda algupärasest ilukirjandusest sügishooajal.

Märksa rikkalikumaks kujuneb valik tõelisel ilukirjandusest. Siin pälvivad väga tõsist tähelepanu „Looduse“ Nobeli laureaadid, eriti Sienkiewicz, K. Hamsuni, R. Rollandi, S. Undseti, S. Lagerlöfi ja A. France'i teosed, edasi „Kirjastuse Kooperatiivi“ õnnestunud Põhjamaade romaanid, Lajos Zilahy „Kaks vangi“, E. Ludvigi ajalooline suurteos „Napoleon“ kahes köites, A. Dickensi „David Copperfield“. Tähelepanudavaist teostest on ilmumas „Noor-Eesti“ kirjastuselt A. Tolstoi „Anna Karenina“ ja E. Virza „Taeva redel“, mis läti kirjanduses vastab meie „Tõele ja õigusele“.

Et mitte noori liialt koormata, olgu nn. rahvakirjandusest juhitud tähelepanu ainult J. Vahtra teosele „Laanekurus“ ja sama autori teisele rahvaraamatule „Ohvrikivi“.

Väga tõsist tähelepanu väärib aga uuem reisi-, memuaari- ja elulookirjandus. Eelkõige tuleks siin tutvuda koguteostega „K. Päts“ ja „J. Laidoner“ ning edasi „Rahvuslike suurmeeste elulugude“ sarjas ilmunud paarikümne väiksema teosega. Esimeses järjekorras pälvivad edasi tähelepanu „Looduse“ sarjas „Marseljeesist internatsionaalini“ ilmunud mälestused, millistest paljud puudutavad meie minevikku. Välja tõsta tuleb siit M. Raamoti mälestused. Sügisel hakkab „Looduse“ kirjastusel ilmuma tõhus sari „Mehed, maad ja mered“. Kuni aga need raamatud pole jõudnud turule, tuleks noortel tutvuda Semperi teosega „Lõuna Risti all“ ja lugeda läbi Hindrey „Rännud, rannad...“ Kõnealust kirjandusliiki käsitelles olgu lisatud, et selles osas on meil ilmunud peaaegu ainult väärtuslikke teoseid, mistõttu on noortel orienteerumine ka väärtuste leidmise mõttes kergem.

Jääb üle teaduslik, populaarteaduslik, õppe- ja noorsookirjandus ning üldteoseid, kus raamide tõmbamine raskem, kuna siin peavad noored tegema valiku huvialadest lähtudes. Ent ometi leidub siingi rida teoseid, millistega tutvumine on hädatarvilik. Seesugustest olgu eelkõige nimetatud „Eesti Vabadussõja ajalugu“ ja „Eesti ajalugu“. Väga tõhusat materjali sisaldab Eesti Kirjanduse Seltsi „Elav Teadus“, mis päälegi hinnalt kergesti omandatav. Millega noortel kindlasti ja põhjalikult tuleks tutvuda, on K. Põldmaa „Kodumets“ ja J. Michelsoni „Loomad ja linnud“. Lõpuks väärib tähelepanu ajaloo alal „Libahundid“ ja arenemisõpetuse alal „Arenemisõpetuse ajaloo põhijooni“.

Kirjandusliku kriitika alal on meil õnn omada põhivaralist teost Tuglase 8-köitelise „Kriitika“ näol, mis alles hiljuti lõpetas ilmumise ja moodustab endast õieti tähelepanuväärse kirjandusloo. Seega on „Kriitika“ õieti hädavajalik käsiraamat.

Üsna ulatuslikuks on paisunud ka meie noorsookirjandus, kusjuures väärib erilist tähelepanu „Looduse“ „Kuldraamat“, mille viimases sarjas ilmus ka Parijõe „Teraspoiss“. Viimase kõrval väärib erilist tähelepanu ka sama autori „Alutaguse metsades“.

Tahtmata ühelt poolt, nagu juba märgitud, noori mitte liigselt koormata, teiselt poolt aga pidades silmas ka seda, et loetud teosed annaksid materjale referaatõhtuiks, tuleb paratamatult leppida kokkusurutud valimikuga. Kõiki eeldusi mööda kujuneb kirjastustel hooaeg kuni jõuluni pingerikkaks ja paljupakkuvaks, mistõttu loodame uue täiendatud valimiku pakku talve algul.

Lõpuks mõni sõna ilukirjanduse kohta üldiselt.

Ei ole väga kaugel aeg, millal „juturaamatute“ lugemist nimetati tühipaljaks ajaraiskamiseks. See vaade on aga õnneks läinud minevikku ja praegu kuuleb seda veel väga harva.

Kasvav põlv oskab anda ilukirjandusele väärilist tähtsust ning hindab eriti algupärast ilukirjandust kui rahva omakultuuri väärtuslikumaid avaldusi. Ilukirjandus ei ole kunagi ühekülgne nähtus, vaid väga mitmepalgeline. See tõttu on ka mõistetav, et loetavaimaks kirjandusliigiks on kõigi rahvaste juures ilukirjandus, mis viib lugeja suure avarasse inimeste ja elu ringi, jäädes seejuures arendavalt elulähedaseks.

Ja ometi ei saa süüdistada neid, kes pole suutnud omandada õiget arusaamist ilukirjanduse tähtsusest. Meie algupärase ilukirjanduse avaram arengutee ei ole pikk, areng ise pole aga olnud kunagi sirgjooneline, vaid käinud kitsaste läbi paljude sisuliste katsetuste. Kuni seesugustes katsetustes pole tabatud rahva ürgseimat mentaliteeti, ei ole ka kirjandus tõeliselt leidnud teed rahva hinge. Kõigil rahvastel leidub suurteoseid, milliseid kiidetakse ja millistest räägitakse, kuid milliseid siiski ei loeta. Tõelisim suurteos on aga see, millist kiidetakse ja mida ka loetakse, nagu võime ütelda rea teoste kohta meie viimase aja ilukirjanduslikust loomingust. Tõeliselt suur teos peab välja kasvama elust ja kujundama omakorda elu, peab muutuma kindlasti üheks osaks voogavast elust, üheks suureks lülis selles.

Seejuures aga ei saa ilukirjandus jätta varju teisi kirjandusliike, ega ole see ka õige. Sääil on osalt ilukirjandusse, osalt populaarteaduslikku kirjandusse kuuluv noorsookirjandus kasvava inimese teise lugemisastmena, mis süvendab tundeelu ja õpetab noort nägema oma ümbrust ning tundma maailma, ja seda elujatavas ainekäsitluses. Reisikirjeldusele jääb silmaringi laiendava kirjandusharuna ikkagi asendamatu koht, samuti nagu eluloo innustavad noori tööle ja annavad julgust ning eeskuju ja nagu populaarteaduslik kirjandus lähendab mitmesuguseid teadusi rahvale. Igale kirjandusliigile jääb oma asendamatu tähtsus, ja on tarvilik, et tõusev manoor õpib neid tundma ühtlaselt, sammudes kaasa ajaga ja valides lugemismaterjali kirjanduse paremikust.

Nagu ülaltoodust näha, on lugemislaud eeloleval sügishooajal rikkalik ja sellel leidub suur hulk kõrgeväärtuselisi kirjandust, mille lugemine rikastab teadmisi, avardab pilku elule ja täidab vaba aja päale muu tõelise naudinguga. Kasutagu maanoored seda naudinguvõimalust parimas mõttes ja arvestagu seda, et iga uus nädal toob juure uusi väärtusi meie kirjandusturule, millega on tarvilik tutvuda.

Joh. Kaup.

Organiseeritud noorte tegevus.

Põllumajanduslikkude kutsekoolide õpilaste võistlused.

Pühapäeval, 3. juulil s. a. toimusid Vigala Põllunduskooli juures üleriigilised põllumajanduslike kutsekoolide vahelised võistlused. Osavõtjaid oli lüpsivõistlusest 35 ja kõnevõistlusest 19. Lüpsivõistlusel tuli meistriks Kuusiku Kontrollassistendidekooli õpilane Erna Lepik, kes päälle väärtusliku autasu Haridusministeeriumilt sai veel ka kuldlüpsimärgi Põllutöökojalt, kuna võistluse tulemus oli sedavõrd häa. Kuusiku Kontrollassistendidekool sai Haridusministeeriumi rändauhinna — suure hõbekapa, missugune oli tänavu pandud välja esmakordselt. Kuldlüpsimärgi omandasid veel järgmised kaks I auhinna saajat: Linda Leet — Helme Kodunduskeskkoolist ja Hilda Kasele — Purila Karjatalitajatekoolist. I auhinna saajad olid veel Eugenie Vilippus — Vodja Tööjuhatajatekoolist, Helje Andre — Kehtna Kõrgemast Kodumajanduskoolist, Magda Allika — Kuremaa Kontrollassistendidekoolist, Linda Pajula — Väimela Karjatalitajatekoolist, Lydia Veel — Penijõe Põllunduskoolist ja Leo Steinberg — Jänedä Põllunduskeskkoolist. II auhinna sai 21 võistlejat, II auhinna 4 võistlejat. Kõik auhinna saajad said väärtuslikud preemiad Haridusministeeriumilt.

Kõnevõistlusel tuli meistrikohale Helme Kodunduskeskkooli õpilane Silli Parrest. Sellega võitis Helme Kodunduskeskkool juba teiskordselt Haridusministeeriumi rändauhinna — hõbekannu. I auhinna sai veel Otto Kaldmaa — Jänedä Põllunduskeskkoolist. II auhinna sai 7 võistlejat, III auhinna samuti 7 võistlejat. Kõigile võistlejale anti väärtuslikud preemiad Haridusministeeriumilt. Ergutustasu said ka kohedale mittetulnud võistlejad.

Pärast võistluste lõppu oli Vigala Põllunduskooli saalis pühapäeva õhtul korraldatud lõppaktus, millest võttis osa 120 õppejõudu ning võistlejat. Aktusest võttis osa ka Lääne maavanem Kasterpalu. Edukatele noortele võistlejatele tõi tervitusi ja soovis õnne Haridusministri poolt koolide päainspektor J. Nõu, kes ühtlasi andis võistlejatele üle Haridusministeeriumi preemiad.

Rõõmsast meelegra kordaläinud päevadest ja võistlustest lahkus arvukas õpetajate ja võistlejate pere ilusast Vigalast. Nende lahedaks ärasõidutamiseks olid raudteeinimesed lahkesti pannud käiku kaks lisavagunit.

Järgmised võistlused ja õpetajatepäevad toimuvad 1939. a. suvel Väimela Põllunduskeskkoolis Võrumaal.

Pilte õppelaagrist Saaremaal: puukooli rajamine. — Töörühmad marsivad tööle rõõmsa laulu saatel.

Saaremaa maanoorte tegevusest.

Saaremaa põllumeestekonventide maanoorteühenduste töökavade kohaselt korradati mai- ja juunikuul jooksul Saaremaal 4 maanoorte töölaagrit.

Töö- ja õppelaagrid olid nii noortele kui nende juhtidele uudseks ülesandeks, kusjuures tuli esile ka mõningaid puudusi. Üldkokkuvõttes võiks märkida, et nii noored kui nende juhid jäid korraldatud töölaagritega täiesti rahule.

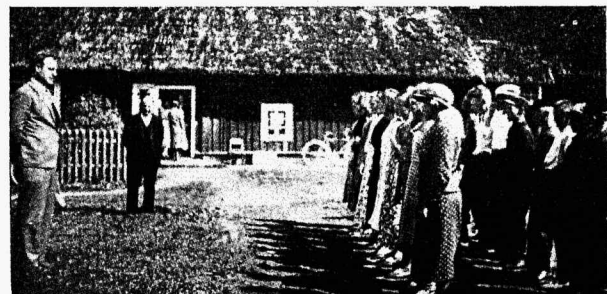
Esimene maanoorte töölaager korraldati 21.—22. mail Kõljala põllutöökooli juures **Kuressaare** põllumeestekonventi maanoortele. Vaa tamata halvale ilmale oli laagrisse kogumine täpne. Üle 150 maanoore kogunes kogumisajaks määratud 1 tunni jooksul laagrisse. Laagrit külastasid Haridusministeeriumi noortejuhataja kol. J. Vellerind, Saaremaa maavanem H. Otsaväl ja koolinõunik I. Koppel.

Suviste pühade ajal oli Saaremaal pidamisel korraga kaks maanoorte töölaagrit. Vilsandi saarel peeti teisel ja kolmandal pühal **Kihelkonna** konventi maanoorte töölaagrit, kuna **Sõrve** põllumeestekonventi maanoored tulid kokku Tiirimetsa „Metsmatu“ talusse. Eriti hästi õnnestas **Pärsamaa** konventi maanoorte töölaager Lõone algkooli juures, 11. ja 12. juunil. Maanoorte töölaagritest osavõtjate arv kõigist neljast laagrist kokku ulatab 600-ni, kuna külalisi viibis maanoorte töölaagrites 1500 ümber. Töölaagrite ülesandeks oli prakti-

liste tööde abil suuremale hulgal maanoortele anda oskusi ja kogemusi maanoorte loomtööladel nagu seda on koduümbruse kaunistamine, lüpsmine, loomade puhastamine, heinataimede tundmaõppimine, söödajuurviljade ja köögiviljade harimine, kõblaste valmistamine, mitmesuguste värvide ja taimekaitsevahendite valmistamine, metsanduse, kodumajanduse ja muude loomtöölaladega tutvumine. Nii töötati laagrites 2 päeva, mõnikord isegi 5—6 töörühmas erialaliste nõuandjate juhatusel. Peab märkima, et noored lahendasid antud ülesanded väga energiliselt. Sageli oli töölaager paigutatud mitmesse külasse laiali, selleks sobivatesse töökohtadesse. Ühest töökohast teise minek sündis mehise rivisammuga ja tubli lauluga. Laagrites korraldati öitse- ja lõkettulesid, kus maanoored esinesid rohketes ettekannetega.

Täiesti uudseks asjaks oli maanoortele rihharjutused laagris, mida aga niihästi tütarlapsed kui poisid tegid kaasa suure rõõmuga, sest eeloleval maanoorte suvepidul Kuressaares tahetakse sammuda sirgeis rivides.

Pärsamaa maanoorte töölaagri lõpetamisel ütles Saaremaa maakonsulent agr. A. Kaal, et laagrite hääks kordaminekuks on õpetajaskond palju kaasa aidanud. Olgu siinjuures tähendatud, et laagrite sisekorraldajateks ja rivialalisteks juhtideks olid just õpetajad, kuna Põllutöökoja töäjõududel oli küllalt tegemist erialaliste küsimuste käsitlemisega.

Saare maakonsulent agr. A. Kaal maanoortele „rivi tegemas“. — Viimane loendus laagri lõpul.

Järva maanoorte töövõistlused.

Koos Karja erinäitusega pidasid Järva maanoored pühapäeval, 31. juulil näituse platsil töövõistlusi.

Töövõistlustest oli võimaldatud osavõtt Järvamaal töötavate, Põllutöökoja juures registreeritud maanoorteritingide liikmetel, vanusega kuni 25 a.

Veise välimiku hindamise ja veisepuhastamise töö õppimiseks oli juba varem korraldatud vastav kursus, kus asjatundjate juhatusel õpiti õigeid töövõtteid. Pärast pidevat harjutust kodutalus näitasid noored võistlusel esinemisel kõigil aladel häid tulemusi. Huvitav on ära märkida, et kõigist töövõistlustist võtsid osa niihästi poisid kui ka tüdrukud. Auhindadeks anti väärtuslikke asju Põllutöökoja poolt üle 200 krooni väärtuses.

Veiste välimiku hindamisel

tuli esimesele kohale tütarlaps Vaike Tavast Türi konvendist, saades autasuks väärtusliku käekella. Esimese auhinna said veel Ilse Septer Paide konvendist, Hugo Piirsalu Koeru konvendist, Kamilla Septer Paide konvendist ja Helmut Kiviloo J.-Jaani konvendist. Teise auhinna vääriliseks arvati Heinrich Nestor Türi ja Endel Roman Koeru konvendist.

Veisepuhastamise võistlusel

tuli parimaks Hugo Piirsalu Koeru konvendist, saades autasuks päevapildi aparadi. Esimese auhinna said veel Heinrich Nestor, Türi, Ilse Septer Paide, ja Karl Grünberg Paide konvendist. Teise

auhinna omandasid Helmut Kiviloo J.-Jaani, Vaike Tavast Türi, Kamilla Septer Paide, Endel Roman Koeru ja Emil Allisma Koeru konvendist.

Kartulikoormise võistlusel

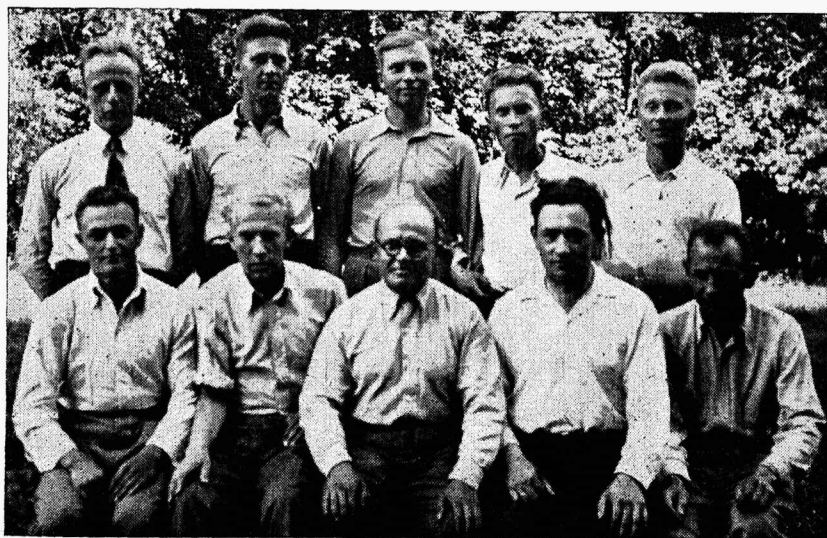
näitas kõigeparemaid tulemusi Niina Naur Paide konvendist, saades auhinnaks kohviserviisi. Esimese auhinna said veel Helmut Kiviloo J.-Jaani ja Vaike Tavast Türi konvendist. Teise auhinna omandasid Voldemar Sklave Paide, Ilse Remmelgas Koeru ja Ilse Septer Paide konvendist. Kolmanda auhinna said Kamilla Septer Paide, Meeli Tavast Türi ja Õie Krullo Koeru konvendist.

Kõnevõistlust

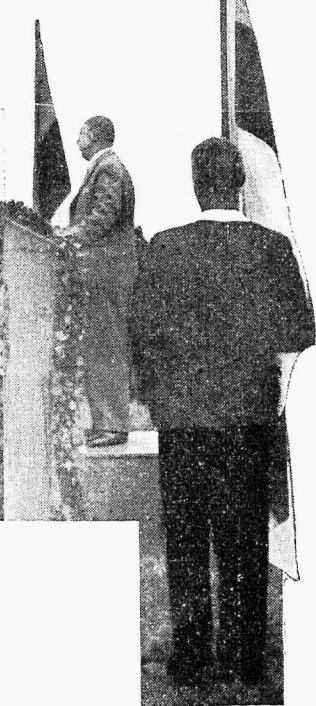
oli võimalik kuulata enamusel näituse külastajatel, kuna see toimus kohe pärast aktust ja kõned anti edasi valjuhääldaja kaudu. Noored esitasid oma kõned väga ladusalt. Ettekannetest selgus, et noorpõlv peab väga tähtsaks enda ettevalmistust tulevase põllumehe ja perenaise kutsele.

Pärast võistlusi andis Üleriiklik Maanoorte Vanem A. Jürima võistlejatele auhinnad isiklikult kätte, tänades noori tehtud töö eest.

Noored olid vaimustatud A. Jürima südamlikust suhtumisest organiseeritud maanoorte poolt tehtavale tööle. Elagu hüüete saatel tõtsid maanoored oma juhi üles ja kandsid kätel, et avaldada temale otsekohelelt oma tänulikku meelt.

Maanoorte instruktorigid täienduskursusel Vaekülas. Vasakult istuvad: H. Saar, prakt. E. Kello, pääsekreter J. Tõrmaküla, maanoorte nõunik E. Nugis, E. Runnel; seisavad H. Piir, J. Toomiste, O. Kolk, E. Roosaaare, M. Kälä.

Pärnumaa maanoorte suvipäev Häädemeestel.

Pühapäeval, 24. juulil s. a. peeti Häädemeestel Pärnumaa maanoorte suvipäeva, millest osa võttis üle 1000 maanoore. Maanoorte kogumine algas hommikul Rannametsa koolimaja juure, kust hiljem sõideti ühiselt edasi Häädemeestele. Suvipäev peeti tuletõrje ilusas ja avaras aias, mille pääsissekäiku ehtis väga kaunis tamme pargadest auvärav. Auväravast kuni veerand kilomeetri kaugusel oleva kõnetoolini viis kaherealine rahvuslippude rida. Kõnetooli esikülge kaunistas suur neljalehelise ristikehina lehe embleem.

Noored kohale saabudes asetasisid end lippude joonele spaleeri, Üleriikliku Maanoorte Vanema A. Jürima ja teiste külaliste vastuvõtuks. Noortest kandis tänavu juba paljud maitsekaid rahvariideid, milledest oma ühtlasi stiili poolest väärivad nimetamist Jõõpre ja Vändra maanoorteritingide omad.

Kell 1 päeval saabus Üleriiklik Maanoorte Vanem A. Jürima, keda saatsid maakonnanoorte vanem J. Looväli, maavanem J. Marksoo ja peasekretär J. Tõrmaküla.

Külaliste saabumisel mängis orkester tervitusmarssi. Rahvariides tütarlapsed võtsid külalised vastu suurte kimpude põdlilledega. Külaliste läbi pika spaleeri sammudes kuuldusid rõõmsad ja võimsad elagu hüüded ning kestev käteplagin. Jõudes kõnetoolini võtsid külalised istet ning kohe algas palvus. Pärast palvust avas suvipäeva aktuse noortevanem J. Looväli, kelle järele kõnetooli astus tugeva aplausi saatel Üleriiklik Maanoorte Vanem A. Jürima.

Pärast aktusekõnet loeti ette põllutöömister A. Tupitsa tervitustelegramm.

Suuliselt tervitasid maanoori nende suvipäeval maavanem J. Marksoo, Võru konvendi maanoorte vanem J. Narusk, Läänemaa maanoorte esindaja Paglant, Saaremaa maanoorte esindaja Kolk ja Pärnu konvendi maanoorte vanem Kallaste. Aktuse lõppsõna ütles hoogsalt Põllutöökoja pääsekretär J. Tõrmaküla.

Pärast seda võistlesid maanoored hobuserakendamises, heintaimede määramises, hobusepuhastamises ja kartulikooremises.

Hobuserakendamise võistlusest võttis osa 10 maanoort, kelledest kolm — Hermann Tetsmann — Vändra konvendist, Aleksander Vihmann — Audru konvendist ja Martin Kevaste Pärnu konvendist — said I auhinna.

Hobusepuhastamise võistlusest võttis osa neli inimest ja esimese auhinna sai Aleksander Aitaja Audru konvendist. Kartulikooremise võistlusel esimesele kohale tulid Marta Vaikjärvi ja Marta Saks Pärnu konvendist, Jõõpre maanoorteritingist.

Heintaimede määramise võistlusel oli seitse osavõtjat. Osavõtjatest said kolm esimesed auhinnad ja nendeks osutusid Virve Avarmaa — Rannametsa maanoorteritingist, Liidia Tuul — Audru konvendist, Võlla-Soomra maanoorteritingist ja Kristjan Vainu — Soeva maanoorteritingist. Olgu märgitud, et esimese auhinna omaja Virve Avarmaa oli ainult 13. a. vanune tütarlaps, kes omast palju vanemad võistlejad tahapoole jättis teadmiste poolest. Pääle töövõistluste olid suvipäeva kavas veel käsipalli võistlused ja köievedu. Viimases võistluses tuli esikohale Lepplaan maanoorteriting.

*Adiste-Miinaste
Noorte Maatulumisklubi liikmepere.*

Maanoorte tööst Tartumaal.

Käesoleva aasta talvel ja kevadel kutsuti Tartumaal ellu **Jõgeva, Torma, Voldi, Elva** ja **Võnnu** konvendi maanoorteühendused, kuna **Alatskivi** konvendis oli see juba varemini olemas. Kõik konvendipiirkonnalised maanoorteühendused on endale ülesandeks võtnud süvendada ja aidata kaasa maanoorte töö edukamaks läbiviimiseks konvendi piirkonnas, kutsuda ringidesse kaasa töötama kohapäälisid lugupeetavamaid seltskonnategelasi ja püüda juurde võtta rohkem nooremmaid liikmeid ning ringides aukohale seada liikmete kodused tööülesanded ning töösuse õppimine. Viimaste levitamiseks on kolmes konvendis korraldatud noorte suvipäevad koos mitmesuguste noorte oskuvõimete võistlustega.

Esimene neist korraldati pühapäeval, 15. mail s. a. **Alatskivi** konvendis Kodavere-Alatskivi Maanoorte Ühenduse poolt Assikveres Aljiku Haridusseltsi platsil ja majas.

Võistluste lõpul jagas võitjatele auhindad ja diplomid välja Põllutöökoja esimees **A. Jürimäe**, kes soovis võitjatele edu ja õnne.

Noored haaratud päeva meeleolust, tõstsid oma üleriikliku juhi enne lahkumist käte ning hüüdsid temale võimsa kolmekordse elagu.

Suvipäev lõppes piduõhtuga Häädemeeste rahvamajas, kus **Jõõpre** noortelt ette kanti **H. Raudsepp'a** 3. vaat. näidend „Luigemäe“. Rahvatantsu esitasid **Vändra, Jõõpre, Rannametsa** j. t. maanoorteringide rahvatantsu trupid.

Noortepäev algas kell 1 päeval piduliku jumalateenistusega Kodavere kog. õp. **Joh. Valter'i**lt, kuna avakõne lausis **Alatskivi** konvendi noortevanem **Jaak Küüts**, millele järgnes Põllutöökoja pääsekretär **J. Tõrmaküla** pidukõne. Pärast seda tulid noorte oskuvõimete viievõistlused.

Võistlusest võtsid osa **Pala, Assikvere, Halliku, Ranna, Ranna-Kadrina, Kokora** ja **Nõva** maanoortering. Võistlusi oli jälgimas 400-päälise rahvahulk.

Üksikutel võistlusaladel tulid paremateks: taimekasvatuses **Erika** ja **Elmar Holst Assikvere** ringist, hobuserakendamises **Harald Jürgenson Assikverest**, meeskäsitöös — **Huko Lilleorg Assikverest**, naiskäsitöös **Linda Kask Rannast** ja kõnes **Hilda Rips Palalt** ning spordis said esimesed kohad **Pala** ja **Halliku** ringi meeskonnad.

Hindamiskomisjon tunnistas ringidevahelise oskuvõimete viievõistluse võitjaks **Pala** maanoorteringi, kes saavutas võimalikust 50 punktist 43. Punkte saavutasid: **Assikvere** maanoortering 42, **Halliku** 38, **Ranna** 28, **Ranna-Kadrina** 27 ja **Nõva** 3.

Noortepäeva lõpetas **Ranna** maanoorteringi vanem **R. Paju**. Õhtul oli saalis eriti menurikas pidu.

6. juunil korraldati **Tormas** kõigi **Torma** konvendi piirkonnas asuvate seltskondlike organisatsioonide kaastegevusel külvipüha ja noortepäev, mis oli kokku tõmmanud ligi 1000-päälise rahvahulga.

Külvipüha algas jumalateenistusega **Torma** kirikus, kus jutlustas **Tartumaa** praost **A. Kuusik**. Pärast jumalateenistust lii-

guti rongkäigus kalmistule, kus Adam Jakobsoni hauale asetati pärg, mille järele rongkäik liikus Lullikatku rahvamaja juure, kus peeti vabaõhuaktus. Aktuse avasõna ütles H. Sarapu, kuna pidukõnedega esinesid Põllutöökoja pääsekretär J. Torma küla ja Tartumaa maanoorte-instruktor H. Saar. Järgnes rahvatantse kohalikele noorteringidelt ja mitmesuguseid spordivõistlusi ning loterii C. R. Jakobsoni ausamba püstitamise hääks.

Õhtul oli saalis hoogne pidu, kus Roela näitetrupi poolt lavastati „Karu läheb mee lõksu“ ja kanti Roela maanaisteseltsi naiskoorilt prl. Põldoja juhatusel ette koorilaule.

Päeva puhas sissetulek, samuti ka loteriist saadud tulu läheb C. R. Jakobsoni ausamba püstitamiseks.

19. juunil korraldati Torma Maanoorte Ühenduse poolt Torma-Võtikvere noorte suvipäev koos oskusvõimete viievõistlusega. Suvipäeva aktusel pidas jumalateenistuse Tartumaa praost Kuusik. Noored esitasid rea rahvatantse ja väga tujuküllase näidendi.

Organiseeritud noored võistlesid omavahel kõnes, ketramises, kartulikooremises ja lüpsis, kus saavutati häid tagajärgi ja mis jättis ka päältvaatajasse rahuldava mulje.

Jõgeva konvendi piirkonna noorte suvipäev koos oskusvõimete võistlusega peeti 3. juulil s. a. Kuremaa k/k. assistentide kooli juures.

Noortepäeval pidas jumalateenistuse Laiuse õp. Jaan Järve, kuna kõnedega esinesid kol. Vellerind Haridusministeeriumist ja E. N'ugis Põllutöökojast. Aktu-

sele järgnesid võistlused taimede istutamises, kõiejatkamises, kõneoskuses, lüpsis ja kindakudumises. Võistlejad kuulusid kõik Jõgeva Maanoorte Ühendusse. Kõigile kohtadele tulnuile anti väga väärtuslikud auhinna, mis olid välja pannud Põllutöökoda, kohalikud majanduslikud ja seltskondlikud asutused ning eraisikud. Päevast osavõtjaid oli üle 1500 inimese.

Õhtul oli pargis lõksetule valgusel rahvapidu, kus esinesid ettekannetega kohalikud maanoorteringid ja K.-L. Jõgeva kompanii orkester.

Edasi tuleb samasisulisi noortepäevi korraldamisele Kambjas, Elvas ja Võnnus.

Täienduskursus maanoorte instruktoritele.

2.—6. augustini Vaekülas Põllutöökoja töäjõududele korraldatud täienduskursusest võtsid osa ka maanoorte instruktorid. Osa aega töötati koos konsulentidega ja teiste Põllutöökoja töäjõududega enamus päevadest aga kulus maanoorte organiseerimisega ja tööga seoses olevate küsimuste arutamiseks. Igal maanoorte instruktoril oli ette kanda referaat, millele järgnesid läbirääkimised. Nii jõuti ühistele seisukohtadele kõigis tähtsamates tööküsimustes. Pääle omavahelise keskustelu tutvuneti põhjalikult heinaseemnekasvatusega ja kanakasvatusega. Siin kuulati ära vastavate eriteadlaste ettekanded ja tehti nende juhatusel tegelikke töid.

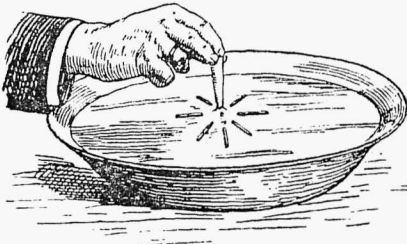
Peri Maanoorteringi liikmeid.

Ajaviidet.

Ujuvad tikud.

Täitke harilik pesukauss ligi ääreni veega ja asetage selle keskele veepinnale kiirtekujulisel mõned tulitikud. Kui nüüd ringi keskele vette asetada teritatud otsaga seebitükk, siis hakkab seep vees lahunema ja liigub veepinnal edasi õhukese kihina, pannes ühes liikuma ka tulitikud, kuni need on jõudnud kausi ääreni.

Eelmise numbril ülesannete lahendus.

I

Kolmanda arvamine oli õigeim, sest pool üks võib kell veel olla, kaksteist oli kell aga juba olnud.

II

Sellele küsimusele ei saagi anda õiget vastust. Kui ütlete, et olete näinud, siis on see ebatõde: kahe silmaga seapää-poolt pole ju olemas, sest siis peaks seal olema neli silma. Ütlete aga ei, siis väidab küsija, et olete alati (oma) teise silma kinni pigistanud, kui vaatate seapää-poolt. Jällegi vale!

III

Võidupüha ja jaanipäev, kuna siis on päevad kõige pikemad.

IV

Selge: see on su isa. (Ent üsna sageli nõuab selle taipamine vastajalt tüki mõtlemist.)

V

1. jaanuar.

TOIMETUS ja TALITUS: Tallinn, Pikk tänn, 42. Telefon 484-84. — Posti jooksev arve nr. 275. Ilmub üks kord kuus. TELLIMISE HIND: aastas kr. 1.50; 1/2 aastas kr. —.80. Üksiknumber 20 senti. Vastutav ja päätoimetaja I. Tõrmaküla, tegevtoimetaja agr. E. Nugis.

A/S. „Ühiselu“ trükk Tallinn, Pikk 42, 18. augustil 1938.

Põllumajanduse Pank.

Tartus, Suurturg nr. 9, omas majas. ☼ Telefonid: 50, 10-65, 16-65, 16-99.

Arvete seis 30. juunil 1938. a.

Aktiva.

Kassa ja jooksvad arved teistes pankades	Kr. 563.791.09
Väärpaberid ja osamaksud teistes asutistes	184.345.09
Väärtused	141.36
Laenud	2.089.831.10
Korrespondendid	46.311.15
Garantii deebitorid	41.333.—
Vallasvara	28.904.31
Kinnisvara	119.513.49
Kulud	43.911.75
Muud aktivad	142.795.84
	<hr/> Kr. 3.260.878.18

Passiva.

Osa- ja muud kapitalid	Kr. 219.394.88
Hoiusummad:	
tähtjalised	Kr. 1.248.917.85
jooksvad	1.405.795.87
Võlad teistes krediit-asut.	165.450.06
Korrespondendid	39.143.61
Väljaantud garantiid	41.333.—
Tulud	113.348.80
Muud passivad	27.494.11
	<hr/> Kr. 3.260.878.18

Pank võtab raha hoiule ajakohase %-ga ja annab laenu mitmesuguste kindlustuste vastu.

Ostab ja müüb välisvaluutat. Toimetab kõiki muid pangaoperatsioone.

Korrespondendid kõigis tähtsamates keskkohades.

Põllumajanduse Pangaga opereerivad kõik põllumehed, põllumajanduslikud ühised ja omavalitsused.

Panga juures asub E. O. ja Ü. A. Kindlustusselts „Oma“ agentuur.

Juhatus.

TALLINNA PÕLLUMAJANDUSE NÄITUS

3., 4. JA 5. SEPTEMB. 1938

NÄITUS ON SUUR JA HUVITAV
Peetakse Kadriorus näitusväljal
Näitusbüroo: Tallinn, Õllepruuli t. 1

Täis nooruse jõudu,
vaimult värsked ja
sisult uus on igapäev

UUS EESTI

